

**PUBLICATIE SAPTAMINALA EDITATA DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL II • NR. 35 • 8 — 15 SEPTEMBRIE 1991

„Tara Românească, Basarabia, Moldova, Bucovina, Transilvania și Banatul — știi că ar forma împreună un regat de toată frumusețea, ale cărui frontiere par indicate de natură, între Marea Neagră, Dunăre și Tisa? Această idee care, anul trecut, ar fi fost o curată utopie mi se pare astăzi atât de realizabilă încât îmi vine să pariez că aşa se va întâmpla, dacă cind?”

Dimitrie G. Golescu, 1848

Chișinău, 27 august 1991

Sărăt de august în Europa: declanșarea războbiilor mondiale, dictatul de la Viena; insurecția poloneză și cea română; momente în care timpul istoric intră, frenetic, în autoaccelerare. Mai curind: invazia sovietică în Ceho-Slovacia. Și, curind de tot — sfîrșitul Mareiui Bolnav.

Procesul comunismului începe cu procesul statulor. În tara — pînă mai ieri — vecină se derulează scene suprarealiste: poporul coborât de pe scaunul statului lui Lenin, în timp ce populația stă încă la coadă la Mausoleul acestuia.

Fiecare imperiu are moarte pe care o merită — am fîst, poate, tentați să spunem, privind — incapabili de a distinge între trucăj și realitate — spectacolul deopotrivă derizorius, eroic și grotesc pe care ni-l-a oferit puciul. Istoria se precipită, Imperiul Imperiilor se sparge în tanărăi, și una dintre ele ajunge în inimă noastră.

Basarabia se întoarce la Patria Jumătate — vor consemna istoricii, Istoria vine spre noi, agresând indiferența populației și potențialul entuziasmul poporului. Căci puține evenimente ne-au primit mai nepragăti decât această bună-vestire a României Reîntregite, care stă să redevină, din vis imponderabil, realitate istorică.

Comunismul a apus definitiv la Moscova. Teribilul P.C.U.S., a fost desfășurat, într-o bună zi, de Cneazul Boris, oso cum un director de școală ar desfășura echipa de baschet a liceului. Nici o nostalgia nu se va trezi în urma lui. Proiectele de reformă, alcătuite de oni de zile de primii specialiști ai Uniunii, vor însănătoși treptat economia fabulos de bogatai Rusia. Limitarea cheltuiellilor militare va avea, la rîndul său, efecte spectaculoase. Nici un fast polititic nu va îndrăzni vrednodă să revigoreze vreo organizație comunistă.

In acest moment, riscăm să devină statul cel mai re-

trograd din Europa. În ceasul în care comunismul dispare la Kremlin, la București există două partide comuniste. În ceasul în care Uniunea Sovietică crapă cu o balenă deasupă pe lâmă de capricile curentilor, suntem singurii în lanțului printre un tratat de omicină cu proaspătul cadavru.

ISTORIA VINE SPRE NOI

Pigmeii pe care o farsă î-a costumat în oameni politici încearcă, stingăci, să-și camifice deruta prin simbol.

Paradoxal, iminența Marii Uniri este incomodată nu de imperialismul moscovit, ci de dezordinea bucureșteană. Paradoxal, Basarabia nu e, acum, o provincie instrăinată a României, ci, mai curind, România e o provincie rebelă a Basarabiei.

Nu este acesta, desigur, primul paradox al istoriei noastre. Și nu e grou, de aceea, să îl privim în positivul lui. El poate marca sfîrșitul joișnicei trufii cu care oțilia locuitorii ai Vechiului Regat au privit, după primul războl (îndată dintr-o contemporană moi privesc încă), provinciile

alipite — Ardealul și Basarabia. El poate marca, deopotrivă, o infuzie de moralitate, de prospețime și de patriotism autentic în viața noastră politică, atât de des amintită de fals și de impostură.

Iar acest ascendent moral pe care Basarabia îl are față de noi nu e, în fond, chiar atât de paradoxal. Căci sutele de mii de oameni care au inundat străzile Chișinăului n-au venit urmînd numai indemnurile și operele acelor zile. El au venit, deopotrivă, minozi de selea de libertate moștenită de la marii absenți ai acelui sărbători. De la cei trecuți în lumea umbrelor. De la cei deportați, în vagone de vite, în tundra sau taigaus Siberiei. De la cei morți de frig și de extenuare în lagăre. De la cei răpuși de foamele pe cel mai bogat pămînt din Europa. De la cei uciși de gioanțele comisarilor poporului.

Cu această zestre de gravitate, și cu hotărîrea celor care au trecut prin prea multe pentru a se mai teme într-oadea de ceva, Basarabia își va regăsi ultimele conturi cu Imperiul: desprinderea economică, administrativă și militară; recuperarea teritoriilor înstrăinate în timpul stalinismului.

Iar noi, cel de aci, ar trebui să folosim acest răgor pentru a face ordine în viața noastră publică; pentru a găsi linia unei redresări economice, politice, morale; pentru a abandona, definitiv și consecvent, comunismul. Pentru a reaminti lumii întregi că există o singură Românie, întinsă pînă la Nistru.

„Nulla dies sine laetitia”, „nici o zi fără o bucurie”. Această deviză, inventată — și îndrăgită — de Noica ar putea deveni deviză noastră: nici o zi fără bucurie de a lupta pentru Mareea Unire. Care vine spre noi mai repede decât om fi crezut vrednodă.

VICTOR BÂRSAN

THE GETTY GRANT PROGRAM 1992-1993 BURSE DE CERCETARE

Fundația J.Paul Getty din California, care se ocupă de promovarea artelor vizuale, anunță specialiștii că oferă burse de cercetare în domeniul istoriei artei și disciplinelor umaniste înrudite.

Bursele vor beneficia de sprijin financiar pentru realizarea unor proiecte legate de înțelegerea artei și istoriei el, timp de 4 luni consecutiv, începând iunie 1992-iunie 1993.

Condiții de înscriere:

- Se pot înscrie pentru o astfel de finanțare persoane care dețin titlul de doctor sau au experiență profesională echivalentă. Au prioritate specialiștii aferenți la începutul carierei și cel care nu au cunoștințe niciodată în străinătate.

- Candidații pot alege între a studia pe cont propriu sau a se enălța la o universitate sau la un institut specializat. În acest ultim caz, candidații trebuie să le legătură cu instituția respectivă și să obțină acordul acestora înainte de a depune dosarul de înscriere.

Dosarul de înscriere trebuie să cuprindă:

- un formular completat
- o descriere de maxim 4 pagini a proiectului propus pentru a fi realizat pe perioada bursei.

Documentele se pot completa în limbi: engleză, franceză, germană, italieneză sau spaniolă.

Data limită de primire a cererilor la birourile GETTY GRANT PROGRAM este 11 noiembrie 1991.

Formulare și informații suplimentare se pot obține zilnic între orele 14,00 și 17,00 la:

FUNDATA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

Calea Victoriei 133, C.P.22-196, București 71.102

Telefon: 50.63.25; Fax: 12.02.04

ÎN ATENȚIA DIFUZORILOR PARTICULARI

Redacția Revistei „22” face cunoscut DIFUZORILOR PARTICULARI că remiza covenită lor a crescut

de la 20% la **25%**

Plata se face anticipat la redacție, acceptându-se un retur de maxim 10%.

Cei interesanți ne pot contacta la adresa: Calea Victoriei 120, etaj 1 Serviciul Difuzare

Stimați cititori,

În ciuda creșterii repede a prețului hârtiei, începând cu trimestrul IV 1991 prețul unui abonament pe 3 luni este de numai 175 lei (inclusiv și taxa de expediere) sau 100 lei pentru cei care pot rădica abonamentul direct de la redacție.

TALON PENTRU ABONAMENT LA REVISTA „22”

Dorești să mă abonez la Revista „22” pe o perioadă de 3 luni; rog să mă se explicea publicația dv. pe adresa:

Numele.....
prenumele.....

Locality..... Jud.....

Strada..... nr.....

bl..... sc..... et..... ap..... cod poștal.....

Mentionez că am expediat

la data de ..... sumă de ..... lei, prin

mandatul poștal (de la poșta) nr ..... pe adresa:

Redacția Revistei „22”, Calea Victoriei nr. 120, București. Of. postul 22 Bogdan Peșecu

Rugăm pe căi interesați să expedieze la aceeași adresă talonul de abonament cu mențiunea:
„Pentru Serviciul „Difuzare”.

OCHIUL DE LEMN

DALLAS À LA RUSSE

După o săptămână intens politică, în care emisiunile (in)formativă au precumpărăt, curiozitatea noastră a început să se blazeze, cronicizându-se. Puisul evenimentelor, desigur mult mai grăbit, s-a ordonat. Așteptând „stirile”, suntem, zilnic, aproape siguri că o nouă republică unională își va declară (declara) independență, că tot o altă eminență (în toate sensurile) cenușie a fost arestată, s-a sinucis, și-a dat demisia sau este bănuță. Lucrurile de acest fel au devenit „normale” și, cum ceea ce se cunoștea sub numele de U.R.S.S. acoperă un continent, aceasta ar putea constitui un adevărat rezervor de evenimente tonice, încurajatoare. Un izvor necesar de noi și noi imagini ale revoluției, care să ne dea iluzia, pe de o parte, că aceasta e „permanentă”, și că, în același timp, opera Satanelui bolșevic e infinită. Oricât va dura, revoluției anticomuniste ajunse la centru îl va fi greu să epuizeze un sistem care parcă a devenit „natural”. Fie și numai stratul simbolic constituie o adevărată calotă glaciată. Ne obișnuiam, încet-încet, cu nesperatul. Zeii se multiplică. Dint-un punct fără înțindere, U.R.S.S.-ul, reductibil pînă acum la „centru”, la ceea ce se petrecă în interiorul Kremlinului, începe să prindă corp, să crească. Europa se înmulțește. Apar țari ca și noi, lese la judecățea pînă acum ascunsă. Istorica destăzoară și colorează grăbită hărțile pînă acum polare. Asistăm, s-ar zice, la o nouă creație. Suntem contemporanii obosită ai facerii lumii. Ne mai putem minuna cum se cuvine de tot ce se întâmplă în jurul nostru, de toate cîte răsări. În sfîrșit, la Răsărit, ne-mă înțîlma și mintea să tăiem la temperatură potrivită istoria strict contemporană? Răspunsul cred că este unul negativ. Cîteva zile petrecute cu sufletul la gură au reușit să stabilescă o normă pe care acum o urmărim în realizarea ei zilnică. Oricât ne-ar asalta imaginile, nu putem trăi nici golul și nici prea-plinul de realitate decît uniformizându-le. Oricât de „țari”, de senzaționale, de

capitale, „stirile” durează zilnic cam același număr de minute. Totul, orică de atrocă, ajunge să-n se pară fireac, natural, adică tinde să dispare. Norma o constituie mereu nimicul, care ne înghite, precum nisipul, viețile, măruntindu-le și reducindu-le. Evenimentul vîzut și auzit, mercind într-o primă clipă o deosebire, o abaterie de la acest (mai) nimic generic, nu reprezentă – a doua sau a treia zi – decît o extindere a banalului, un pas în plus, cuceritor, a invaziei nonevenimentului.

Ne mai înțin evenimentele din Croația cu sufletul la gură? Ne mai scandalizează scandalul „Jugoslav”? Ce ne-a rămas în memoria din „Invazia” albaneză de pe coastele însorite ale Italiei? Totuși se reduce, tinde să dispare. Nu putem trăi la intensitatea de mecanism impersonal a istoriei evenimentiale. Evenimentul ca atare e un non-sens, o contradicție, căci se neagă pe sine. Părind și învinge neantul, a deosebit banalul, informul, individualizând-o clipă a neutraliei „istoriei” sub formă de „eveniment”. Constituie pînă la urmă o extindere a normei morocănoase, a plăcăților și indiferenței generale, generice. Substanța lumii își ucide formele, e indiferentă la propriile metamorfoze.

Într-o parte, lumea pare a voi să se refacă, în cealaltă, țesătura ei se corodăză sub ochii noștri. La început vedem distinct, apoi totul intră în normal. În U.R.S.S. lumea se umple, în Croația ea pare a se golii. Ce spunări de imaginile înregistrate de un operator în timp ce tocmai era ucis? Dar grămezile de morți împușcați, ce ne mai spun? Mai întorcem, răcar, capul? Și la ce ne-ar folosi o atitudine – fie ea și intimă – față de tot ce ne înconjoară? De ce ne oferă televiziunea toate imaginile? Suntem oare curioși, interesați? Sau nu e vorba decît de cîteva cotidiană de imagini? Cu cît realitatea ne somează mai abrupt, cu atât părem a deveni mai indiferenți. Sau mi se pare mie?

Să recunosc totuși că marți, 27 august, nu m-am putut deprinde de micul ecran și că am și plins de cîteva ori. Exact ce se aștepta de la mine, de la noi toți. M-am purtat conform. S-ar fi putut atîfel? M-au trezit și pe mine la realitate cel trei exaltați gata să deținăască – ca și cum ar fi fost un nimic – extraordinarul moment istoric numit al „declărării independenței”? Mă refer la Roșca Lari și Druc, singurii care au vorbit despre „Independență” Moldovei. În termenii

insatisfației și ai tensiunii deosebite de sine. Am putut să-mi dau seama că voîntă publică e mult mai favorabilă unirii decît s-ar fi putut crede. Din cele două state românești care credeau că se apropie cel mai mult de osanță – fantasmatică – a românilor? Oricare ar fi răspunsul, în Basarabia, politica și poezia, atîfel spus cuvîntul ca faptă, sunt mult mai adevarătă decît la București, unde tind amîndouă, și vorba și fapta, spre ornament desubstanțializat.

Pe fondul acesta intens emoțional, preponderent politic, care în scurt timp a atins nivelul unui soi de serial „Dallas” à la russe cu un număr ca și infinit de episoade și servit la ore fixe, imaginile competitivității umane pure, nemascate sub vorbe, n-să-revelat sub chipul olimpicului atletism. Am mai putut urmări și o emisiune „Simpozion” deosebit de clar și bine condusă de Sanda Vișan. A dispărut – ni se spune că doar pentru o vreme – „memorialul durerii”. Prea crescuse concentrația de anticomunism din cearunul național...

Ca să încheie, niște cifre. Totul se reduce la cifre, aşa am fost învățați. După 1 septembrie, TVR refuză să mai transmită spori publicitare la ziare și reviste punind punct astfel situației absurdă de a face reclamă adversarului nr. 1 – presa scrisă –, de a mai populariza tocmai criticele unanișme ce î se aduc. Căci numai presa cu adevărat independentă – adică fără interese de toate din punct de vedere financiar – are nevoie de reclamă, cealaltă parte a presei nu este supusă concurenței. Nu o citește mai nimeni, dar e subvenționată. Acolo se poate dormi fără griji. Se poate chiar scrie în somn. Pînă atunci, pînă la 1 septembrie, prețurile fusese să multiplice de peste douăzeci de ori! Comparați: un clip de 30 de secunde se scumpise de la 8.000 lei la... 200.000 lei... Ce spuneți? Se apropie, nu-i aşa, campania electorală. Iar dinspre Litoral se îndreaptă spre Capitală, precum un convoi bine mascat de blindate, Adrian Sirbu... Va emite postul acestuia pe canalul (magazinul) 36?

Dar Coloana fără sfîrșit a lui Brâncuși se va prăbuși peste noi? Ne va strivă infinitul? Nu s-ar putea spune că nu merităm să pierrim sub propriile noastre simboluri și embleme...

BOGDAN GHIU

MASS-MEDIA IN PAS DE DEFILARE

• În numărul 7 al revistei Universul cărții, d-l Radu Cămpeanu mărturisește că nu are talent literar și că singura sa operă vor fi, probabil, memorile sale și astfel, unicul talent al P.N.L. râmîne I.V. Sândulescu și creaților sale nepublicate îl să pierdă de mult socoteala și d-l Cămpeanu admite că nu este un mare cunoșător de poezie, dar că „Imi place Ana Blandiana” și una peste alta și un om cu gust d-l Radu Cămpeanu și rivalul său, d-l Iliescu, se declară împotriva icrelor negre și a fastului în viață privată. Într-un interviu acordat lui Max Bănuș în numărul 41 al revistei Tinerama și bărbatul politic de cea mai mare perspectivă râmîne Mircea Druc, care, într-un interviu acordat Cotidianului declară că ar vrea ca nimeni, în afară de România, să nu recunoască independența Basarabiei și după părerea sa, aceasta ar ugă reunificarea d-l Alexandru Bărălăeanu și a reînființarea Basarabiei de data aceasta, în tabără noastră și evoluție. • d-l Ion Iliescu zâmbește la locul inundațiilor și într-adevăr, nimic mai comic decât o inundație și televiziunea îi arată pe șefii localnici notind în carneațele indicațiile prețioase ale tovarășului și de ce să nu le

dea, dacă se găsesc oameni atât de dormici să noteze? • și la o conferință de presă la Cotroceni, d-l Iliescu ne-a vorbit vreun sfert de oră despre cum combat venezueleanii inundații și clar, în materie de inundații măcar știm cum stăm și vom importa modelul venezuelean • d-l Ilie Neacșu declară, într-un interviu acordat revistei Cuvîntul, că „evreii de la noi sunt în stare să facă un popor să devină antisemiti” • dar românilor nu sunt și cripică treabă și mai multe săptămâni au consacrat numărul precedent integral evenimentelor din U.R.S.S. și fiecare în felul său • „Mișa & Boris” se numește suplimentul consacrat de Flacără evenimentelor din U.R.S.S. și din care cel mai reușit lucru este coperta • care înfățișează pe ținătorul Gorbaciov într-o piesă de teatru în timpul studenției sale și o întrebare aparținând lui Roland Reagan • Cum poți fi președinte fără să fi fost actor? • reușit și numărul Tineramel (42) și singura disonanță: grupajul despre Basarabia, incomplet și scris într-o limbă română foarte aproxiimată și poate o fi tradus din rusește, mai șiun și un grupaj interesant de texte inedite ale Alicei Voinescu în numărul 42 din România literară, sub titlu „Ce ar lipsi Europei dacă nu am fi noi?” și o întrebare care cere mai multe răspunsuri și emisiunea 7x7 continuă să

fie și prostă, și râu intenționată în același timp • oferind deputaților români inedită ocazie de a înșinua că experții constituționali străini nu umbă decît după banii noștri • nu mai râmîne decît să se vîndă și el lui Rațiu • și dacă s-ar vinde guvernul, n-ar cîștișa decît dreptul de a face emisiuni politice proaste pe canalul național • oare merită? • continuă serialul din Expres Magazin despre somitățile medicinelor românești „scoase la pensie” o și fi ea criză de subiecție, dar nici chiar așa și nu știu dacă gerontocrația universitară românească, protejată feroce de anteriorul regim, trebuie susținută așa frenetic • și nici într-un caz cu ample scrisori anonime și misive analfabete de la „foști pacienți” • fetele frumoase care și în limba engleză să se îndrepte către Tinerama și acolo să sinteptate de un „american executive” care căută „travel companion” și bărbății vajnicii să ia calea cotidianului România liberă și a radioului Fun unde îl așteaptă (să o caute) comoara tuturor tîmpurilor și într-un final, societatea românească se va polariza din nou, dar cu o calitate sporită • bărbății bogăți și tinerele călătorite se vor reuni într-un final apoteotic și cît de strîns, și în jurul cui, nu se stie însă și lovitura de stat de la Moscova a fost așa de scurtă • dezideratul propagandistilor de partid și președintelui Iliescu a rămas nerealizat • parcă e singurul? •

ALINA MUNGIU

IMPORTANT

Redacția revistei „22” anunță pe căi de înțelegere (bibliotecă și persoane particulare) că posedă un stoc de numără vechi, editate în perioada 1990-1991. Doritorii se pot adresa la talonul 14.17.76.
CUM VĂ PUTĒTI ABONA-RA Cărora din străinătate se pot abona la revista „22” trimișind pe adresa redacției: Calea Victoriei 120, sector 1, București – un cas (money

order) în contul 47.218.1800030 – B.C.R. sector 1, Str. Londra nr. 10. Plata se face în dolari S.U.A. ori în echivalență oricărei monede convertible la cursul oficial: – zona europeană: 5 dolari anual, 26 dolari pe șase luni; – zona americană și australiană: 62 dolari anual, 31 dolari pe șase luni. Expedierea revistei se face de către redacție. În costul abonamentului sunt incluse și cheltuielile de expedie. Se pot trimite și cecuri personale. Abonaților li se oferă, la cerere, numere vechi ale revistei și Raportul G.D.S. cu privire la evenimentele din 13-15 iunie 1990.

crónica evenimentelor politice

Alina Mungiu WITNESS spiritul istoriei desfide inerția maselor

Repeziunea cu care se desfășoară evenimentele din URSS, a reușit să arunce în confuzie și să descompună multă analistă occidentală. Această continuu să pronosticeze miscreările lui Gorbaciov, ale dreptei comuniste și ale democrațiilor, în baza unei mecanici deja depășite. Partida de sănătate a devenit brusc un joc în aer liber, fără reguli și supusă schimbărilor de direcție ale vînturilor de tot felul. Vesnicul punct de reper al Occidentului, Mihail Gorbaciov, nu numai că nu mai controlă absolut nimic, dar se compromite continuu încercând de la o zi la alta să se plaseze în fruntea tendinței celei mai puternice. Zilele sale ca președinte al Uniunii sunt numărate: numărate și zilele Uniunii, în forma în care au avut loc sansa și nefericirea să o cunoască.

Mai controlă cineva la această oră situația din URSS? Părerea noastră este că nu: dezordinea a depășit ordinea și luniile viitoare vor constata o creștere continuă a instabilității, a fragmentării centrelor de putere, a imprevizibilității de la o zi la alta. Liderii Uniunii par a nu reuși să despopte la timp marea forță de inerție a maselor, care continuă să stea la coadă la mormântul lui Lenin din centrul Moscovei. În vreme ce în alte cartiere statuile sale sunt avizate de pe soclu. Astfel că majoritatea, ca și în zilele loviturii de stat, este cu de-

săvârșire absentă din istoria acestor zile, lăsind o minoritate să activeze în numele spiritului istoric, și îndeplinind fapte care, supuse la vot, ar fi trebuit să mal astupe conștiința populară încă mulți ani.

Din nenorocire pentru Gorbaciov și Uniunea Sovietică, din fericire pentru democrație și pentru Basarabia, situația economică este astăzi de dezastrosă. Înțelegem pozitivă în exterior devine indispensabilă (ca să nu mai vorbim de faptul că poziția morală a trioului Gorbaciov - Elțin - Sevărăd în timpul loviturii de stat îl obligă). Ca și imaginea în interior, de altfel! Simbolul cetățean abruptat afectiv și intelectual de mass-media comunistică pentru zeci de ani a fost brusc sollicitat să-și polarizeze afecțiunea între liderii bună și cei răi. I s-a cerut să iasă în stradă - după ce ani de zile fusese convins că va fi ras de pe față pământul dacă o va face -, și astăzi că Armata Rusă nu numai că nu îl protejează, ba chiar îl ucide căcăpătăriștilor însuși nu ar imploa-o să nu făcă asta. Si cine i-a spus tantea acestea? Nu „Europa liberă” („Radio Libertates”), nici măcar „Moskovskoe Novosti”, pe care prea puțini îl citesc, ci tocmai tatăl lor cel mai mare, Gorbaciov și Elțin. Si cine era sceptic vizavi de unul dintre acești doi nu era în nici un caz față de celălalt, ceea ce face situația și mai ingrijoră.

Cum mai pot acești lideri să trimită vreodată armata asupra poporului? La drept vorbind, Mihail Gorbaciov era în această situație mai demult; de această era necesară lovitura de dreapta. Cu aportul acestora, însă, situația devine și mai lipsă: nimeni nu mai are autoritatea, nici politică și nici morală, să mai dea vreodată asemenea ordine. S-a întimplat ca într-un film destul de celebru al lui Peter Weir - Witness - în care polițistul corrupt de la Mafia, cu arma în mână, ajunge în sfârșit la martorul incomod - un copil aparținând unei secte protestante, non-violente. Crima devine imposibilă deoarece în jurul martorului se adună secta întreagă, cu milioane goale - sute de martori. La ce îl mai servește mafiotului armă, sau lui Gorbaciov Armata Rusă, acum, cind toți martorii au devenit brusc martori avizați? La nimic.

Puterea centrală nu mai poate deci întrebunția armată. Dar aceasta nu înseamnă că armata nu se poate scinde în fragmente care să se răspândeze diverselor interese sau mișcări cu suport popular. Deși inclinăm să credem că războul civil al Uniunii Sovietice va fi totuși economic, ca și războul Uniunii Sovietice cu statele din Estul Europei. Va exista însă posibilitatea ca acest războl să fie dirijat de la Centru? Acordul 9+1 să-prăbușească, în vreme ce convențiile paralele încheiate între diversele republici par să aibă un viitor tot mai mare. Totuși, chiar și aici situația s-a modificat sensibil: dacă în urmă cu cîteva luni R.S.F. Rusă favoriză asemenea acorduri pe o bază pur economică - existând un centru puternic care își asuma constrințarea politică - astăzi situația s-a modificat. Liderul Rusiei și Parlamentul său au meritul principal în demararea Consiliului. Prin slăbirea acestuia, Rusia nu mai este doar una

dintre cele 15 republici, căutând aliajă împotriva Kremlinului, ci Republica cu R. mare, cea care dă sens Imperiului. Aceasta este poziția lor tradițională și ar însemna să ne facem iluzii dacă am crede că ei nu ar recupera-o cu această ocazie. Astfel că Rusia va deveni Centrul, unul dintre „cei 9” devine „1”. Dacă primele declarări de independență marcate emanciparea față de Imperiul Comunist (Balticele), cele ulterioare, culminând cu Kirghizia și Uzbecistanul, marchează refuzul Imperiului Rus.

Întrebarea adeverărată este dacă își va putea permite Rusia să poarte un războl economic, dacă mai are suficiente resurse pentru aceasta, și pentru cât timp? Părerea noastră este că, așa cum legile economiei au triumfat în cursa pentru înarmare și în susținerea comunismului peste hotare - ceea ce a dus Uniunea la falimentul actual - tot astfel vor triufla și în raporturile dintre republici. Rusia are o poziție avantajoasă, dar nu îndestul de avantajoasă pentru ca sănajul economic să devină arma principală în reconstruirea Imperiului Rus. Despre sănaje colaterale, cum ar fi cel fată de România, nici nu poate fi vorba! Nimeni nu va mai achiziționa nimic din URSS, astfel decât la prețurile internaționale, astfel încât sănajul energetic își va pierde originea noastră. (Este foarte interesant de remarcat că grupurile cele mai patriotice, mai vehemente în politica Ardealului și a „elementelor antiromânești” sănajele care recomandă o politică de maximă prudență față de URSS. Înțelegem că falanga națională săptămână se constituie din partea de diverse.)

Cum va evoluă situația Moldovei noastre, în acest context? Aberației susținute de destul români cu privire la greutățile economice cu care

ne-ar greva alipirea Basarabiei le-a răspuns excelent Mircea Druc. Nu reluatăm chestiunea, mulțumindu-ne doar să-l cităm pe primul ministru Valeriu Muravschii, care a declarat în urmă cu cîteva zile că Moldova exportă mai mult decât importă, avind o balanță deci pozitivă - ceea ce lămuște parțial și amenințarea sănajului economic al celorlalte republici. În ce privește chestiunea teritorială însă, nu suntem la fel de optimiști. Dacă reunificarea cu actuala Moldova nu se pare că aparține viitorului apropiat, problema teritoriilor care fac astăzi parte din Republica Ucraina mi se pare că nu se poate rezolva decât printr-un compromis, că nu își poate găsi, cu alte cuvinte, deci o rezolvare parțial favorabilă nouă. Abnegația celor din Frontul Popular, care vor să rezolve cu orice preț această problemă - conștiință că România nu o va face - este admirabilă, dar probabil că ar trebui să căutăm compromisul căci mai repede. Problema celorlăți români trebuie regăsită - cum de altfel să și început, în urma vizitelor de acum două luni a lui Mircea Snegur la Kiev - ca o problemă reciprocă a minorităților (există o minoritate ucraineană importantă în Moldova).

In ceea ce îl privește pe amatori de sondaje care sunt îngrijorați că nu există o majoritate a populației basarabene care să dorească reunificarea, să stă înștiință. Lucrurile nu au stat altfel în 1918, și totuși treaba să a făcut. Nu trebuie uitat că, spre deosebire de noi, moldovenii au o televiziune și niște conducători care nu se dau în lătură să bată din poartă în poartă și să lămușească pe fiecare om. Si, apoi, sint momente în care, din fericire, nu majoritățile fac istoria (și nici minoritățile). Cine o face, însă, nu ne incumetăm a presupune.

Sorin Faur PLATFORMA RECONCILIERII

Declarația-Apel a primei confații naționale a Alianței Civice și a Partidului Alianței Civice are cel puțin un merit: a limpezit, o dată pentru totdeauna, poziția retrăindă a majorității segmentelor Puterii, ce s-a dovedit, din nou, incapabilă să reacționeze normal la un document reprezentând suma punctelor nevrangibile ale societății românești de azi. Nici o luară de poziție referitoare la Declarația-Apel a Partidului Alianței Civice n-a privit documentul cu pricina ca pe o platformă a reconciliierii naționale. Dimpotrivă - fie că e vorba de F.S.N., S.R.I., M.A.P.N., M.A.I. sau de propagandistii mobilizați - corul vizitatorilor răspunde distorsionat și - a cita oară? - calomnos. „Probă de demagogie politică, de practică profund nedemocratică”, elaborată într-o „stare de transu, de euforie”, rod al „narcisismului cronic” și al „disprețului suveran”, „naș-zisă” Declarație-Apel suferă de „iresponsabilitate în abordarea celor mai acute, mai importante preocupări ale populației” și chiar o „răzbunare legionară”. Aceste - să le zicem - judecăți de valoare dău ele însele

dimensiunea și atitudinea la care se ridică viața politică românească după mai bine de un an și jumătate de guvernare fesenișă. Nimic mai scandalos decât istoria mică și statonnică a gladiatorilor a-rencelor noastre politice.

Dacă M.A.I., S.R.I. și M.A.P.N. său strădui să întocmească niște comunicate separate, care, evident, resping integral poziția P.A.C. Frontul răspunde Declarație-Apel cu același prilej cu care anunță că a luat act-de hotărirea românilor din Basarabia de a-și declara independență. Îngrijorat, pesemne, de criza de hirție cu care se confruntă „AZI”, președintele executiv al F.S.N., Ion Aurel Stoica, cupleză 6 paragrafe „cu Moldova” și 12 „cu Alianța” într-o Declarație de o amețitoare polifonie.

Din comunicatul S.R.I. - generos în calificări „echidistantă” de genul „lipsă de realism”, „aberății”, „cerințe tendențioase și superfluie”, „demagogie și ignoranță” - reiese destul de împedă că autorul Declarație-Apel sănănumul bună de băgat la beci. „Astfel de atitudini trebuie să reprezinte un semnal de alarmă pentru toți cei care doresc

cu adevărat hainele României”, fiindcă „se aduc grave prejudecări procesului de democratizare din țara noastră”. Groapele de la Berevoiești sau doar cetea citorva oameni politici și ale unor opozanți, publicate de presă care nu denigrează instituțiile statului de drept, sint acțiuni menite să consolideze, desigur, fragila noastră democrație și - mai ales - pașii (unora) spre economia de piață. Interesant este că S.R.I. asigură națiunea română, pe calea comunicatului său din 29 august, că „situația operativă nu oferă elementele necesare și suficiente unei aventuri pucistic de tip fascisto-comunist.” Nu ne mai întrebăm de ce a așteptat S.R.I. Declarația Alianței Civice pentru a ne asigura despre liniștea din situația operativă. Dacă nu mă înseală memoria, pe parcursul zilelor

pucului de la Moscova S.R.I. a tăcut mult, Premierul nostru n-a tăcut însă și ne-a înfricoșat de moarte declarind răspicat: „Există pericolul unei încercări de restaurare a comunismului în România”. O fi fost atunci domnul Petre Roman Imboldit, și el, de o dorință fantezistă și/sau de un interes calculat” - vorba biroului de presă al S.R.I.?

Cineva să simili totuși obligat să dea curs cererii cuprinse în Declarație-Apel de a-și defini public poziția față de P.C.R. Guvernul României, într-un comunicat destul de coerent și destul deabil pierdut încoloanele ziarului „AZI” din 30 august, afirmă între altele: „procesul comunismului implică efortul și responsabilitatea întregii societăți românești, pentru că nu judecăm alii istoria unui partid sau a unei ideologii - comunismul - , ci istoria futură, falsificată a unui întreg popor, timp de o jumătate de veac”. Comunicatul Guvernului și în mare parte de administrație. Admirabil ar fi însă că dezideratele cuprinse în el să capete conturul acțiunii conjugate a întregil societăți românești.

Perspectiva e însă îndoielnică atât timp cit în coloanele aceluiasi ziar frontist, pe parcursul unei întregi săptămâni, tradiția deținătorilor de sens, moștenită de pe vremea campaniei electorale, să a conținut lărgă pînă la absurd. Cum spuneam la început, Declarația-Apel a P.A.C. trebuia receptată ca o platformă a reconciliierii. Dar, aşa cum în campania electorală punctul

8 al Proclamației de la Timișoara - care cere activiștilor de partid să nu participe la alegeri - președintele Iliescu îl opunea găscinăi paronimică a drepturilor politice ale celor trei milioane de membri de partid, tot așa, acum, propagandistii Frontului arătă că degetul spre Nicolae Manolescu, acuzindu-l că plănuiește milioane de procese, tribunale exceptionale și alte minunăti însăracinătoare. Dacă respectivii autori ar fi cîlit hulita Declarație-Apel, și-ar fi dat probabil seama că P.A.C. cere investigarea activității membrilor C.C. a activiștilor de partid, și tragerea la răspundere în limitele normelor legale. El bine, numai în felul acesta vor putea fi dezamorsate tensiunile și suspiciunile care plănează astăzi asupra unor întregi categorii sociale, nediferențiate după gradul de implicare în trauma anilor de dominație comunista în România. Numai așa, Poliția, S.R.I., Armata, Administrația vor putea fi ferite de inconveniență contestată. Numai așa vor funcționa fără complexe de vinovătie.

Vina de a nu fi dezamorsat în cîteva luni de la început, în exclusivitate Puterii. Sursele permanente de conflict au același Puterii sansa de a-și conserva interesele inclusiv prin întreținerea răzoalelor mici și tragic de tipul poliție-armată, studenți și muncitorii, minorități și restul lumi. Gorbaciov a reușit să evite pînă acum vinătoarea de vrăjitoare. Dar vai, noi n-am venit nici măcar un Gorbaciov.

ACCENTE

Serban Foarță

Dintr-un „Jurnal politic”

(Ratare evenimental, aceste rânduri sper să aibă un minim merit teoretic.)

19 august, către prinț. – În cazul unui sef de stat totalitar și, totodată, în curs de liberalizare (cind, mai cu seamă, gestiunarii acestor liberalizări și tocmai seful respectiv), concheid și un lux fatal, el aducând o interregn și, deci, putindu-se solda cu, pur și simplu, concedierea indezirabilului șef. Ca și pe celălalt Sergheevici, Nikita, o dumincă (și tot la Marea Neagră) îl costă, întâi, acump pe Mihail (ca și, pesezine, pe noi toți). Acum, pe lîngă imprudent și nericele concediu (care-l atrase conchederea – ceea ce pare să-l surprindă la maximum pe omologii american, râmas bouche bée), marele Gorby este, cred, victimă propriului indecizii, a propriului ambiguitate: dogmatic printre liberali și liberal printre dogmatici. E nu se poate mai firesc ca primii, astăzi, să-l depășească (precis fi vor fi urmăriți). Mult mai puțin firesc e, însă, ca noi, din sentimentalism și caritate pentru omul ajuns la foarte grea ananghie, după ce, cîteva sezoane, fusese acamat drept unul providențial și charismatic (și căruia îl datorăm, parțial, emanciparea noastră), să nu vedem că ezitarea-i din ultimele luni de zile, propria-i politică, adică, a jumătății de măsură, a leninistului tango, ca și lăuntrica-i confuzie, mai mult strabism decât orbire: liberalismul centralist, aveau să-l ducă, mai devreme sau mai tîrziu, la un impas. – Cine desfide comunismul, ar trebui să stie, totuși, că Molohul „c'est à prendre ou à laisser”, care-pe-care! Alternativă nu există. (Să să mai spun că, dacă rolul-ji este de Petru, Petrus Primus, al datoria să razi bărbi?!)

A doua zi de dimineață. – În 1944,

Imperiul Roșu (re)incepe să năpădească și ocupă un șir de state limitrofe. Într-un teribil Drang nach Westen și nu fără acordul cinic al (mez)aliilor atlantici. După 12 ani, în '56, o guvernare a Imperiului, Ungaria, răsculindu-se, e prompt (re)ocupată. După alti 12 ani, în '68, e rîndul desprîmăvăratei, dar pașnicel Cehoslovacii să fie prada. Într-o noapte, a unei cîrdăpesc-quintuple (re)ocupări imperiale. După alti (aproape) 12 ani, la finele lui '79, e ocupat Afganistanul. În calitatea-l, pasămite, de hinterland ideologic al hrăpărețului vecin. Pentru ca azi, după alti 12, în 1991 (superb millesim palindromic între toți ceilalți ani, scălbî, al secolului 20), Imperiul (care, între timp, printre un subtil reflux istoric – sau, numai, printre un act reflex? –, era pe cale să-și retragă puhoalele și să-și reintre în niște albi quasi-proprietăți) să se ocupe pe el însuși. O mai făcuse, ce e drept, în acești 2-3 ani din urmă: dar o făcuse exclusiv de-a lungul limesului propriu: Tările Baltice, Kirghizia, Azerbaidjanul, Basarabia, Nagornii Karabagh, i proci, i proci... De-a lungul unui limes propriu, dar nu de jure, ci de facto, ca unul apropiat cu japca prin doi sau manu militari – de unde, sediul unei însăși a respectivelor confinii, necesitând (re)ocuparea, spasmodică și la răstimpuri, a lor de către strictul centru. Iată că, însă, actualmente se autoocupă centrul: înima Rusiei e, ea însăși, victimă-tancurilor roșii: „o Moscovă de cer și furcă” – funestul morb care o paște fiind infarctul miocardic.

În paranteză fie spus: rotunda cifră 12, plus/minus cîteva fracțiuni: „douăsprezece trecurte fo“, n-ăs vrea să aibă, n-ocurență, încălcarea cifră mistică și, eventual, apocaliptic; eu, unul, nu remarc decât că ciclul marilor invaziilor sovietice, după războli, rămîne duodecimal – și că el... duodecimează!

Acum, dacă e, cit de cit, acredibilită idea că silnică împărătie (în ipostaza bolșevică, dar și în cea dinții, țaristă) a suferit întotdeauna de ceea ce un Pierre Grimal consideră sindromul Romel, i.e. senzația sufocării, angoasa stării de asediu, ipohondria unei crize perpetue de Lebensraum (de unde, cuceriri menite să preîntîpte, mereu, un ipotetic agresor), concluzia care se impune ar fi că idealul-ii ultim e, în materie de vecini, un, dacă vreți, non-volsinaga, adică granița cu nimeni (făcind abstracție de aceea albăstră, vertical-albastră, cu – după Rilke – Dumnezeul). S-ar explica într-astfel, poate, și veșnicu-i expansionism, și potențialul-i destruktur în permanentă augmentare. Or, pe măsură ce întîlul, expansionismul, refluzează (grație, să zicem, Maltastrolkăi), enormul cumul destrucțiv nu-și afișă alt esapatoar, nu-și mai găsește exitorul decât în autodestrucție: implozie și/sau suicid. – Marele Tot, U.R.S.S.-ul, se autodevoră, astăzi, ca fabulosul Ouroboros: „Hydre absolue, îvre de sa chair... rouge”.

Mintuire, Doamne, singură Rusie – și descoevriză-ne pre noi!

ACCENTE

Ioan Buduca

Cîte partide avem?

Răspunsul la întrebarea de mai sus nu vrea să fie acela statistic. Nu cred că putem avea mai mult de cinci partide autentice, adică formațiuni politice care își constituie programul pentru a reprezenta interese sociale și economice de o anume anvergură în societatea românească actuală. De pildă, nu îmi explic de ce este necesar un Partid al Particularilor într-un context politic în care există deja un Partid Liberal. Singura explicație rezonabilă care poate să stea în picioare ar fi aceea că la noi nu se constituie numai o viață politică pluripartidică întemeiată pe reprezentarea unor interese social-economice specifice (căci acestea încă nu s-au disjuns în suficientă măsură), ci mai ales un soi de scenă a poftelor de putere. Ar fi stupid, de asemenea, să ne imaginăm că, la ieșirea din totalitarismul comunist, reflexul unora de a pofti puterea ar fi abnormal. Îmi imaginez că liderii acestui Partid al Particularilor (dacă nu e o simplă diversiune și ei) vor fi suficient de norocoși și de inteligenți pentru a obține adeziunea unui electorat format din bisnișari și buticari și pentru a încerca, apoi, negocieri cu liberalii (care pot avea de partea lor inteligenția juridică a țărilor), astfel încât, printre o fuziune, liderii de aici și liderii de colo să se poată bucura împreună de cîloianul unei eventuale veniri la putere.

Dar privind lucrurile dinspre statistică intereselor social-economice reale ce ar putea avea o reprezentare de masă în societatea românească actuală cred că, indiferent cum se numesc sau se vor numi partidele ce vor revendica reprezentativitatea într-o reprezentarea acestor interese,

eile interesele ar putea fi următoarele, ordinea, pur intuitivă aici, evenimentului în număr previzibil de electori:

1. Un partid ai intereselor politice și tip sindical ale muncitorilor. Nu are, de drept P.S.M. în formula lui actuală, nici un drept moral să preia reprezentarea acestor interese dar ele există și se vor individualiza curînd iar P.S.D. pare mai degrabă un cenaciu decît un partid. Asadar, o imensă zonă de interese comune și specifică ce rămîne în căutarea unor reprezentanți politice.

2. Un partid ai intereselor specific jădăreni. P.N.T. – că nu a reușit să-și reimagineze în lumea rurală de la P.D.A.R.-ul domului Victor Surdu nici el sănse de longevitate fiind mai degrabă o formătunie artificială, formată din sus în jos, care a apără în primul rîn interesele fostei nomenclaturi ce lucra în domeniul agricolitural de la funcționari ai ministerelor pînă la sefi de C.A.P.-uri. Din nou, în concluzie, o lume de interese fără sprijin într-un autentic partid care să deosebească acestora.

3. Un partid ai intereselor „de mijloc” (funcționării legătă de stat, mici întreprinzători doritori să se elibereze de tutela statului, intelectualitatea incapabilă de opțiuni radicale). Ar fi zona de acțiune a Partidului „Alianței Civice” dacă ar și să curteze dorințele acestei clase de mijloc și mai ales dacă această clasă mijlocie, căci există, și-ar conștientiza identitatea sau, mai exact, dacă un anume partid ar conștientiza-o. E clasa cea mai ușor manipulabilă, căci vreme nu are un partid al ei (și nu are încă).

4. Un partid al oligarhiei financiar-economice. Este ceea ce se va alege, probabil, din aria Roman și F.S.N.-ului actual, din aria securistică a micii privatizări și din ceea ce urmează să fie marea privatizare. Va fi, probabil, partidul în care se va dizolva P.N.L.-ul.

5. Un partid ecologist. Nu e nevoie de alte argumente decât cele care fac ca, în Occident, ecologii să se bucure de slăbit. Este partidul tipic societăților de consum, depolitizat. Va fi și cel din urmă care se va impune pe scena noastră politică.

Partidele actuale de coloratură națională vor dispărea în vremea cînd inteligenția românească își va reaminti că naționala nu e un concept politic, ci unul cultural și spiritual.

Ce ne facem, însă, cu puizeră de partidele care au apărut ca ciupercile după ploaie? Nimic, ce să ne facem? Acestea sunt o școală, bună-reea, pentru formarea unor potențiali lideri de opinie și politici. În cel mai bun caz, în cazul ideal o școală-școală de lideri politici ar fi bine să nu mai existe niciodată în România. În schimb să existe un învățămînt măcar ca între cele două război mondiale.

Grava deteriorare a învățămîntului românesc este și cauza cu bătăie lungă pentru care vom mai avea încă multă vreme tot felul de pseudo-partide și de pseudolideri.

ACCENTE

Andreea Pora

Comparatii necesare

La fiecare 8 secunde ale unei zile de școală un tiner american abandonează pentru totdeauna cursurile. La fiecare 67 de secunde o tinere are un copil. La fiecare 7 minute un adolescent este arestat pentru trafic de droguri. În fiecare an școlile americane eliberează certificate de absolvire pentru 700.000 de tineri care nu sunt capabili să și citească propriile diplome. În 1994 va fi terminat cel mai puternic computer (Cray IV) care operează 127 biliioane de calcule pe secundă.

Peste 50% din spațiul unui canal local de televiziune este ocupat de reclame. Cele mai multe îl oferă sugestii despre cum să-și economisești banii. Așa vei putea ajunge milionar. Poate... Oricum, speranța este întreținută de figurile mereu fericite ale prezentatorilor. „Dacă cumpăr această mașină fac o economie de X dolari, cu care poți cumpăra acest televizor, cel mai bun și cel mai ieftin, care îl oferă posibilitatea să mă îneci două sandwich-uri la McDonald...” Figuri încrunțate nu apar decât atunci cînd este vorba despre SIDA, vreme rea sau războul din Golf.

Mr. Neal M. Burns, director la „Charmichael Lynch”, unul din cele cinci mari centre de reclamă din S.U.A., mărturisește că „desigur, scopul principal al reclamelor este comercial, dar în paralel se încercă schimbarea mentalității față de probleme sociale, ecologice și de sănătate”. Cu toate acestea, este nevoie să recunoască faptul că apetența americanilor pentru reclame a scăzut

îngrijorător. Numai 2 americani din 100 reușesc să-și amintescă ce tip de reclamă au urmărit cu cinci minute înainte, iar 35 din 100 declară că urăsc reclamele și schimbă din această cauză foarte des canalele (65 la număr).

Tot o reclamă te îndeamnă să formezi un anumit număr de telefon, dacă ai de gînd să te sinucizi. O voce răbdătoare îl va face conversație pînă cînd poliția va ajunge la ușa apartamentului tău. Cu toate acestea, în 1990 s-au înregistrat 80.000 de sinucideri.

Numai 13% dintre americani cred în cele zece porunci, iar 91% mint în mod regulat, acasă sau la serviciu. Cesa ce nu înseamnă însă că minciuna este tolerată, în special cea oficială. Minciuna poate însemna și nerespectarea cuvintului dat sau îngrădirea libertății presei, prin efectul ei indirect – împiedicare liberului acces la informație.

Cit de importante sunt aceste lucruri pentru societatea americană ne putem da seama din procesul de presă (numit Dan Cohen), care a început în 1982 și continuă și astăzi. Procesul a fost declanșat împotriva celor mai mari cotidiene din Minneapolis – Star Tribune și Pioneer Press de către Dan Cohen (un suporter al candidatului republican Wheelock Whitney), care a contactat reporteri de la cele două zile pentru a le furniza informații împotriva candidatului la funcția de guvernator, Marlene Johnson. Casetele compromisătoare (care sunt admise ca probe în jurisdicția americană) au fost oferite numai în schimbul promisiunii de a îl se respecta anonimatul. Călcind înțelegerea, editorii celor două zile publică numele lui Dan Cohen, care astfel își pierde slujba. Înțențind proces, acesta are cîstig de cauză, decizia Curții de Apel din Minnesota fiind clară: cele două zile trebuie să plătească 200.000 de dolari ca despăgușiri pentru pierderea slujbei și alti 500.000 de dolari pentru nerespectarea înțelegerii și divulgarea „sursei” (deși nu există nici un document scris în sensul acesta). Cazul face vîlvă, ridicându-se problema îngrădirii libertății presei și a încălcării Primului Amendament, unde aceasta este stipulată. La Curtea Supremă de Justiție, se consideră însă că, deși divulgarea „sursei” este o gravă problemă de ordin moral, crearea unui precedent juridic în ceea ce privește libertatea presei prevalează.

În acest context, comparația cu „anumite” publicații din România, pentru care o problemă ca aceea care a făcut obiectul procesului ar părea o subtilitate frizind absurdul, ce s-ar pierde într-un val de aluvioni, nu este nici recomandată, nici se vreau folos.

Doi din trei americani se pronunță în favoarea pedepsei capitale și unul din trei declară că s-ar oferi voluntar pentru conectarea scaunului electric. Si totuși America este jara cu cele mai multe organizații umanitare...

Cincizeci la sută dintre americani se

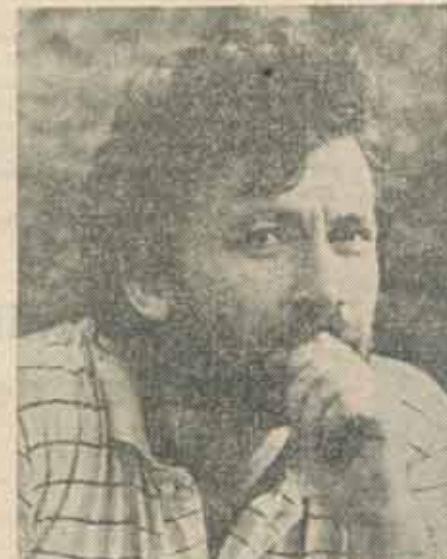
uită mai mult la televizor decît fac dragoste. Si totuși nouăzeci la sută declară că merg regulat la biserică și cred în Dumnezeu. Comparăți necesare.

Prin fax de la Saint Paul.

ACCENTE

Dan Pavel

Independentă, separatism, secesiune

Sorța Basarabiei, ca și cea a Bucovinei de Nord și a județului Herța, nu se va decide prin entuziasmul popular și declarațiile politice de adeziune ale diferitelor partide politice și nici chiar prin hotărîrea „curajoasă” a președintelui, guvernului și parlamentului României. Să fim realiști! Ea se va decide la Washington, D.C., ca și în unele cancelări europene. Abia la urmă și într-un mod aproape formal, soarta acestor teritori, ca și a celorlalte republici, se va decide, mai bine-zis se va confirma la Kremlin. În timp ce moldovenii de peste Prut trăiau momente de intensă participare la evenimentul istoric, iar români de pretutindeni erau alături de ei, dincolo de Nistru entuziasmul lipsea cu desăvîrșire, iar cei doi lideri politici unaniști admirăți pe mapamond practicau săntajul politic la cel mai înalt nivel. Gorbaciov a amenințat că în cazul reușitei acțiunii celor opt republici „secesioniste”, el își dă demisia din funcția de președinte, în timp ce Elțin a declarat că dacă respectivele republici îl vor pune înțențiiile în practică, atunci Federația Rusă va avea pretenții teritoriale. Declarațiile celor doi comandanți erau adresate, bineînțeles, administratorilor lor necondiționați din Occident.

Iar acolo percepțiile politicienilor cu privire la mișcările de „secesiune” sunt marcate de experiența istorică a ultimelor două secole. Pentru că reduse la teritoriu-matică, fostele metropole ale marilor sau micilor imperii coloniale nu sunt dispuse să cedeze în fața separatismelor sarde, corsicane, bască, nord-irlandeze, flamande etc. Pentru că în Statele Unite secesiunea a provocat singurul război civil din istoria ei, americanii au luptat cu ferocitate și violență pentru a stabili principiul că nici un grup de popoare, indiferent de dorințele lor, nu are dreptul să părăsească Uniunea Americană. Pentru el, principiul autodeterminării, ideea că fiecare grup național sau etnic ar trebui să-și albă bucată să independentă de teritoriul său ca o erezie geopolitică. Cînd, în 1967, președintele francez Charles de Gaulle a vizitat Montrealul și a strigat „Trăiască Quebecul liber!” unei mulțimi entuziaști de separație, medile politicienești americane au tratat incidentul drept un act de perfidie antiamericană. Iar în S.U.A. există separatisti negri care susțin că au drept la propria lor națiune, ca să nu mai vorbim de „nativii americanii” (indienii) care n-au renunțat niciodată la ideea că pămînturile le-au fost furate de coloniștii triburilor de albi. Dar nimeni nu îbagă (deocamdată) în seamă. Argumentele americane împotriva mișcărilor de independență din Uniunea Sovietică și de aiurea relevă o gindire politică cu totul aparte. Ele interpretează dorința de independentă ca pe o neputință a diferitelor grupuri etnice sau religioase de a tră împreună în armonie, principiu ce ar porni – în viziunea unor politologi – de la loialitatea tribale, intoleranță și represiunea diferențelor interne, de la o dispoziție atacă spre violență. În concluzie, se spune, el echivalează cu o licență acordată intervenționismului și atomizării, conducind către atomizarea societăților umane, fiind deci în contradicție cu principiul pe care Statele Unite au fost fondate și au prosperat. Conform acestuia, este reconsiderată și istoria europeană a secolului XX, în mod particular cu referire la mișcările „secesioniste” din Iugoslavia. Se spune că destrămarea fostului imperiu Austro-Ungar și crearea statelor naționale s-a făcut conform principiului de a atribui cîte un teritoriu fiecarui trib etnic care-l locuia, triburi altminteri dedicate represiunii, dacă nu chiar distrugerii oricărui alt grup care îl este cel mai apropiat vecin. Si se mai spune că de la imperiul cosmopolit, tolerant, unul cultural și multilingvistic Austro-Ungar, care asigură cariere elitelor fiecarui grup etnic, s-a trecut la o stare de război, în care noile state naționale sunt preocupate de suprimarea grupurilor etnice minoritare.

Din fericire, tot „acolo” există și o puternică presă de opozitie și o permanentă presiune a „societății civile”, a electoratului, compus în mare parte chiar din reprezentanți ai naționalităților est-europeene, ceea ce-i face pe politicienii de peste Ocean deosebit de sensibili și la adfel de argumente. În acest sens, noi stim multe despre contructia Vaticanului la ajutorarea „Solidarității” în Polonia dar prea puțin despre diaspora poloneză americană, un lobby căruia orice candidat la președinție îl acordă atenție. Si mai sint și politologii, care-i avertizează pe politicienii cu privire la legitimitatea manifestărilor în favoarea libertății familiei, religiei, națiunii, care au fost suprimate de comuniști în favoarea unui utopism de tip sclavagist. Ei au înțeles bine vorbele unui filosof care a descris istoria totalitarismului ca guvern după o carte de ficțiune. Iar cele două ficțiuni care au guvernat imperiul roșu au fost ideologia comunistă și hegemonia Rusiei.

Desi în bătălia cu Kremlinul argumentele republicilor independentofile sunt pe deplin justificate politic și moral, vom vedea în curînd ce argumente vor fi mai puternice la Casa Albă și în alte părți: cele ale lui Gorbaciov care încercă să demonstreze că în U.R.S.S. trebuie să vină înțîl democratizarea, iar apoi independența sau cele istorice și politologice, care ne arată că stabilizarea statului național suveran precede aproape întotdeauna emergenței instituțiilor democratice. Si mai sint și alte argumente care vor conta, dar despre acestea cu o altă ocazie.

Chișinău - 27 august 1991

„CIMITIRUL VESEL” PREGĂTEȘTE MORMÎNTUL COMUNISMULUI

• La C.A.P. Săpința – acte false, milioane delapidate • Sătenii nu primesc pensiile și salariile, comuniștii au conturi în bancă • Toader Stețca: „De ce nu mă judecă la Pekin?” • Lemne furate cu un camion furat • Senatorul Augustin Botiș încearcă să ajute • Se va bloca oare drumul? •

Ceapiștii contraatacă

Istoria recentă a comunei Săpința este legată de desființarea C.A.P.-ului în ianuarie '90 și înscenările făcute primarului Toader Stețca pentru îndrăzneația de a se opune hotărîrii nomenclaturii comuniste. Din fostul C.A.P. acum nu a rămas mai nimic. În curtea îngră-

dită cu un gard de sârmă nu mai intră decât cel care face parte din comisia de lichidare. Cind oamenii au hotărît desființarea, au intrat în clădiri și grajduri, și au impărțit animalele, ce mai era prin hambare, pămîntul și s-au apucat de lucru. Cel din comisia de lichidare au căutat mai departe prin arhivă și au găsit dovezi ale furturilor și joscincilor nomenclaturiștilor din sat. În grajduri s-au găsit 40 de vite neînregistrate, s-au găsit carne de pensii și asigurări sociale falsificate, s-au descoperit delapidări de milioane. Toate au fost aduse la cunoștința procururilor și prefecturii, dar autoritățile s-au făcut că nu aud. Săginjenii adună însă dovezile. Acum ei sunt mulțumiți că au primarul lor, pe Toader Stețca, și că pot să-și lucreze liniștită pămîntul. Nu au nimic cu comuniștii dacă-i lasă în pace. Cind s-a impărțit pămîntul le-au dat și lor ce îl se cuvinează, după lege. Îl doare însă cind aud că, după ce au fost alungați din conducerea comunei, au primit posturi mai mari la primăria din Sighet, ca să trăiască tot în cîmpie altora. Să mai ridică și pretenții. Pe 24 iulie, la primărie sosesc două note de contabilitate de la Banca din Sighetul Marmației, care cer conform unei hotărîri judecătoarești să se plătească lui Turda Gheorghe și lui Crișan Elena salariul pe perioada când au fost înlăturăți din conducerea CAP Săpința. „Nemernice!”, exclamă oamenii. Turda Gheorghe a fost 20 de ani președintele C.A.P.-ului. Lumea îl porecăse Hitler pentru că era cel mai odios comunist din sat. Multi oameni au făcut chiar inchisoare din cauza lui. Acum a „aranjat” un proces și a cîștigat aproape 50,000 de lei. Interesant este că hotărîrea judecătoarească sosește în comună la o lună după cererea de plată trimisă de bancă, pe 22 august. Oamenii au hotărît să nu-i dea nicăi un ban. El a fost demis odată cu desființarea colectivelui și acest lucru a fost parafat chiar de prefect și șeful poliției. Oamenii sunt revoltăți. În comună nu sosesc bani pentru salarii, pensii, și asigurări de 2 luni, iar foștilor comuniști li s-a deschis chiar cont în bancă. La primărie acum sunt doar cinci angajați, iar pe vremea comunistică erau 21. Au cerut un contabil care să ajute la calcularea delapidărilor făcute. Prefectura nu aprobă, iar cei care vor să devină contabili în Săpința sunt amenințați cu moarte.

Cazul Stețca continuă

Pentru comuniști, capul rănităilor este tot Toader Stețca. După ce a fost arestat și torturat aproape trei luni în penitenciarul din Baia Mare, după ce i s-a intentat un proces în care vinovații s-au dovedit acuzaților comuniști, eliberat sub presiunile înțemeiate ale

opiniei publice și în primul rînd ale săpinjenilor, și ru provocărilor și al înscenărilor îl urmărește în continuare. Brașovul, unde a fost judecat, s-a dovedit nevoie nomenclaturii săa că cîtașile au început să fie trimise de Judecătoria Galați. Toader Stețca a făcut un memoriu către ministrul Justiției, în care solicită să fie judecat în județ și în procese publice, altfel nu se consideră obligat să se prezinte la procese. Nici un rezultat. La Galați se judecă trei procese acuzațoare pentru Toader Stețca între care unul de viol. „De ce nu mă judecă la Pekin?” De cîteva săptămâni judecătoria Galați a eliberat o somată de plată a unei amenzini penale de 10.000 lei. Neplata în termen de trei luni, exact cind vor fi alegerile locale, va impune arestarea și detinția în penitenciar. O cîtașie misterioasă nejustificată. Judecătoria Galați nu vrea să dea nici o explicație. Din dosar rezultă că Toader Stețca este vinovat de viol, chiar dacă „victima” a depus mărturie serioasă că plingerea este neîntemeiată fiind făcută sub presiuni.

Cert este că pentru actuala putere, Toader Stețca rămîne un personaj incomod.

„Toți oamenii din comună să devină bogăți”

Săpința se vrea o comună bogată. Toader Stețca doară că „toți oamenii din comună să devină bogăți”. Au de unde. Pămîntul dă rod bogat, animalele au unde pășuna. Femeile își cergile cele mai frumoase din zonă. Rămine să fie lăsată să se gospodărească singuri, dar legile și mai ales conducerea județului nu-l lasă. În jurul Săpinței există spații întinse de pădure, la 3 km de comună se află un izvor de apă minerală. Pe vremuri aici erau bâlile Burcut. Acum totul este în paragină iar drumul pînă aici foarte greu practicabil. Deci oamenii vor să refacă stațiunea, fabrică de apă minerală și în primul rînd drumul. Au semnat un contract cu Întreprinderea de exploatare forestieră pentru asfaltarea celor 3 km de drum și refacerea podeturii. Totuși s-ar face cu contribuția ambelor părți. Numai că Întreprinderea forestieră nu vrea să astupe nici măcar gropile și în plus, cu ajutorul brigadierului și al pădurarilor încurajează și boala de lemn. Principalul

hot este Stan Ion care a furat camionul C.A.P.-ului în vara anului trecut, a plătit la Direcția Agricolă 43.000 lei pe el și acum transportă ilegal lemn. La un transport cîștigă 20.000 lei, spun oamenii. Au anunțat poliția și Inspectoratul silvic, coruția însă funcționează. Dacă nu se vor lua măsuri, oamenii vor bloca drumul și-l vor schimba pe brigadierul Stan Toader și pe pădurari. Așa cum au schimbat primarul, medicul, preotul, circulumul și pe toți cei care furau în comună.

În comună toți fac politică

Auzind de problema închiderii drumului spre pădure, domnul Augustin Botiș, senator FSN, face o vizită în comună. Este singurul demnitar care mai trece prin comună. Oamenii îl apreciază pentru că el a fost cel care a reușit să-l aducă acasă pe primarul Toader Stețca.

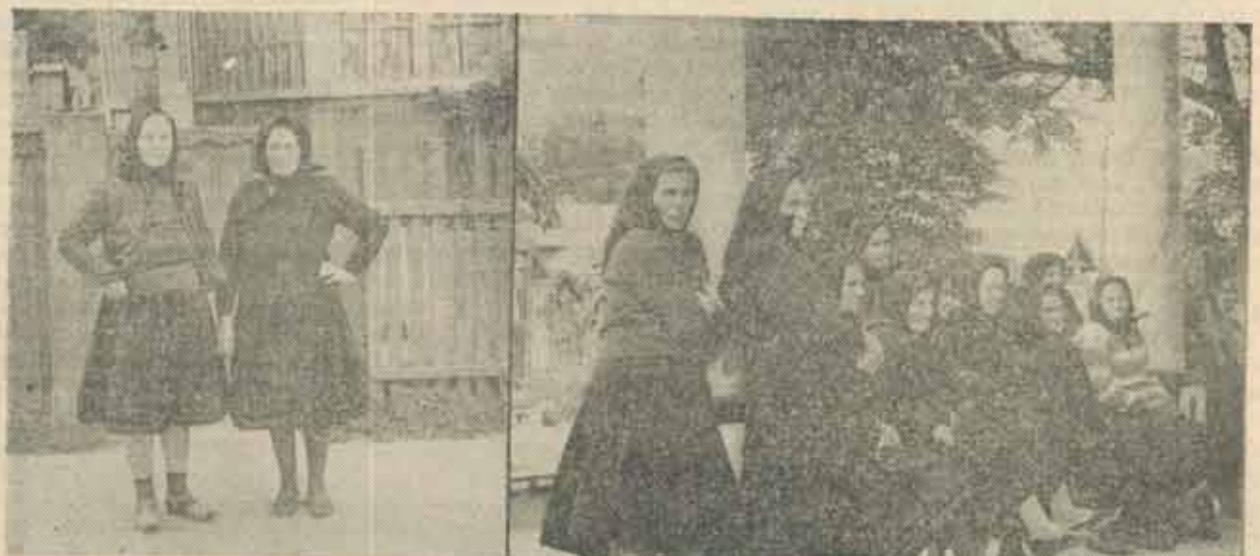
A venit să discute cu primarul. Il întrebă de neexistența și își ia angajamentul să discute problema proceselor de la Galați cu ministrul Babiu. Este de părere

să se lasă drumul deschis. El personal va merge la cel implicat pentru a cere socoteală de furturile ce se fac. Își notează într-un carnet plingerile primarului și lasă o carte de vizită. Pleacă grăbit, este așteptat într-o altă vizită senatorială. Despre incercările fosile, ceapătă de a-si lăsa salarii nemerită promite să ceară socoteală judecătorilor. Se așteaptă rezultatele. Oamenii sunt convinși că, dacă va dori, va putea rezolva problemele.

După plecarea d-lui senator cei ce se aflau prin primărie vin să afle ce a zis d-l Botiș. În comună toți fac politică. Sunt atenți la fiecare eveniment. Asculă posturile de radio străine și citește, cind au, ziarele. Despre televiziunea română s-au lămurit. Știu bine că tot ce se spune este doar pe jumătate adevarat. Un bătrîn măruncel, cu bastonul atîrnat mereu de mîna stîngă, zis Holdiș, este foarte hotărît în a da verdicte politice. Povestește cum în zilele pucului comunist din URSS, vechii nomenclaturiști au ridicat capul din pămînt. „Credeau că vin iar la putere. Să incerce numai să calce un comunist pe aci, că acum il omorim, nu-i mai iertăm”. Cel mai mult le place oamenilor să povestească despre zilele în care s-au luptat cu trupele de poliție și grăniceri pe vremea când Toader Stețca era închis. Atunci au fost singuri și aşa sunt și acum. Nu se prea impacă nici eu partidele politice. În comună nu există partide deși majoritatea simpatizează acum cu țărănișii. Despre restul partidelor știu de pe la televizor și nu sunt prea incințați de acțiunile lor. Despre FSN nici nu mai vorbesc.

Se va construi o mănăstire

Îndepărțarea comunismului din comună le-a dat răgazul și linisteoa oamenilor pentru a-și ordona viața și a cinsti sărbătorile. În fiecare duminică aproape toată comuna merge la biserică. Fostul preot a fost alungat, cel nou este apreciat. Viața spirituală a comunei reflectă temperamentul oamenilor. Au uitat lumea întreagă cu „Cimitirul Vesel”. Cruelle din lemn masiv, cioplite cu măiestrie de Ion Stan Pătraș și ucenicii săi, vopsite în albastru cu ornamente în alb, roșu și, mai

rar, galben, păstrează în stiluri „vesele” viața celor disperăti.

Dar pentru a multumi lui Dumnezeu și a continua tradiția spirituală a nordului Maramureșului, țărani din Săpința vor să înalte o mănăstire. O vor construi în mijlocul unei rezervații forestiere cu peste 30 specii de arbori. Unul au vrut să facă acolo un hotel, dar asta ar fi distrus rezervația. Mănăstirea va continua tradiția celei de pe malul nordic al Tisei, de la Peri, construită în urmă cu mai bine de 600 de ani, și distrusă în secolul XVIII. Ar dorî să fie Mănăstirea Unității Naționale.

REMUS ANDREI ION

ANUNT

Incepînd din numerele viitoare, redacția revistei „22” oferă spațiu pentru publicitate societăților comerciale, instituțiilor și persoanelor interesate.

Oferile se primesc la sediul redacției, Calea Victoriei 120, la d.l. TURCU NICOLAE.

Alecsandru Văduva

FRAGMENTE...

Ați vrut mult și iată că ați avut puțin; l-ați dus acasă, dar Eu l-am suflat...“

(Matei)

Partidul Comunist Român a existat și se pare că mai există. În luna mai ar fi trebuit să-și sărbătorească 70 de ani de existență pe pămîntul românesc și cine știe dacă urmăriști nu și vor fi dat, pe sub masa puterii, oarește „me și medali...“

Până cînd se va ajunge la un adeverat proces al comunismului, pînă la afarea întregului râu pe care l-a făcut de cînd reprezentanții săi au luat puterea în țară, socomit necesar să amintim cite ceva (multe vor rămîne de-a pururi neglijate) din prima parte a istoriei acestui partid atât de strâns de spiritul poporului nostru.

Răsfoind documentele cu care, imprudenții, se îludau prin anii '50, se va întreza că cine și de ce a stat în spatele acestor oameni care vor vorbi și vor hotărî în numele poporului.

In 1917, UN GRUP DE SOCIALIȘTI MAXIMALIȘTI (traducere liberă a cuvîntului bolșevic) a editat un manifest din care reprodusem: „Cetățeni și muncitorii! Strigați și cîntați de bucurie! Pe o întindere de mii de kilometri, de la Marea Baltică și pînă-n gurile Dunării, trecînd prin munîjii Moldovei, popoarele nu se mai răsboiesc, omorul fratricid a încetat... Pacea, dorința tuturor popoarelor, nu este adusă nici de Papa de la Roma, nici de împărați și regi, nici de baci și fabricanți: pacea a fost cucerită pe baricadele orașelor Rusiei cu singure revoluționarilor, căluzii de lumina socialismului... S-a isprăvit cu partidele burgeze, cu partidele democratice, cu partidele de reforme. Revoluția rusă a făcut primul pas, nimicind cu avînt titanic tot ce l-a stat în cale... Si în ceasul cînd pacea va fi încheiată și cînd armatele române se vor întoarce, să ne unim cu traîii noștri din Moldova, care nu vor depune armele, și împreună cu dînsit să luptăm pentru doborarea ciocnoimil și pentru triumful nostru... Noi nu suntem singuri în luptă. Că la cot cu proletariul lumii întregi și cu balonetele guvernului maximalist din Petersburg, vom învinge. Așintiți-vă privirea și îndreptați-vă pașii numai într-acolo unde flutură steagul roșu!“

Acest manifest a fost asumat de Partidul Comunist Român pentru începutul istoriei sale. Ne abîinem de la comentarii, mai ales că despre nimicirea „cu avînt titanic a tot ceea ce l-a stat în cale” sau despre „baionetele guvernului maximalist” ne-ar putea povesti multe domnul Alexandru Bârlădeanu care, spre deosebire de mai toți români, nu poate spune că n-a cunoscut documentele de istorie a P.C.R. din al căror conținut întrează un scenariu aberant, alcătuit parcă de minți bolnave, și care, din fericire, nu a putut fi realizat atunci.

Pentru a limpezi cît de românesc, cît de patriot a fost acest partid vom cita deocamdată doar din acele documente care se referă la „chestiunea națională în România”, cum le plăcea comuniștilor să spună. Astfel, în rezoluția votată la Congresul din 1924, găsim: „România capitalistă, prin rezultatele războiului imperialist mondial, prin unirea tuturor românilor și-a supus însemnate părți din națiuni dezvoltate politicește, economicește și culturalicește și în felul acesta din stat național a devenit stat de naționalități. Constituirea României Mari, datorită tratatelor de pace de la Versailles, Trianon și Neuilly, a fost cumpărată cu prețul renunțării și la ultimul rest de independentă națională a țărilor... Muncitorimea și țărâimea Basarabiei, care a trăit prima perioadă a revoluției ruse deschisă și acum gemă sub cizma dictaturii militare românești, își manifestă în fiecare zi năzuința național-revolutionară de a se

contra odioșilor trădători – Maniu și „Pro-Ardelenii” lui!“. Într-o broșură editată la 26 februarie 1941 găsim: „După rezolvarea pașnică a chestiunii Basarabiei și Bucovinei de Nord, Guvernul Sovietic s-a declarat gata pentru stabilirea unor relații normale între Uniunea Sovietică și România... Aceasta e drumul luptei hotărîte împotriva tuturor falșilor politici, imperialiste tip „România Mare”...“

Din „Platforma Partidului Comunist din România, din septembrie 1941” aflăm că: „Trădătorul Antonescu, sluga bestială a lui Hitler, a aruncat armata română împotriva poporului liber și fericit din Basarabia și Bucovina de Nord... care au devenit vremelnic colonii subjugate...“

Iată-ne și în 1944; Molotov declară la 2 aprilie: „Armata Roșie, în urma victorioasei sale ofensive, a ajuns la rîul Prut, care formează frontieră de stat între Uniunea Sovietică și România. Aceasta este primul pas spre restabilirea completă a frontierelor de stat sovietice, stabilită cu România prin Tratatul din 1940, pe care România l-a violat în mod perfid...“

Manifestele editate de comuniștilor români relau declarația și o comentează cu elan patriotic și revoluționar: „Victorioasa Armată Roșie, eliberînd Țara Sovietică de cotropitorii germano-români, a trecut Prutul, Comisarul Poporului la Externe al Uniunii Sovietice, Molotov, a declarat la 2 aprilie 1944, în numele Guvernului Sovietic, că Armata Roșie nu urmărește să cotopească teritoriul și jări străine sau să schimbe regimul social existent în România... Popor român! Primește Armata Roșie cu încredere ca armată eliberatoare și salvatoare... Din clipă cînd armatele sovietice au trecut hotările Moldovei, urmărind armata germano-română în retragere, guvernul marii Republici muncitorești și țărânești de la Răsărit a afirmat prietenia față de poporul român, asigurînd integritatea teritorială și independența politică a României, precum și neamestecul în ce privește structura socială și politică a jării... Armata Roșie a trecut pe teritoriul nostru ca armată eliberatoare. Trebuie deci sprinjinită de întregul popor!“ (dintr-un manifest la 1 mai 1944).

Ne oprim deocamdată aici pentru că, avînd „armată eliberatoare” în țară, jocurile erau făcute. E cazul să mai amintim că grija au avut tovarășii că structura socială și politică a României să nu se schimbe sau că independentă am avut?

Comuniștii își linjeau deja buzele, după decenile de poftă bolnave și neîmplinite. Așa că, în încheiere, citez dintr-un manifest editat în 1918, an cînd gîndurile românilor erau în cu totul altă parte: „Astăzi se împlineste un an de la revoluția bolșevică, un an de cînd muncitorii și țărânilor ruși au alungat pe boieri și pe patroni de pe moși și din fabrici, punînd dinșii – proletarii de la orașe și sate – stăpînire socialistă, stăpînire muncitorească pe ele. Un an se împlineste de cînd muncitorii, ei însîși, cîrmuiesc statul, republică socialistă. E o datorie sfîntă să ne umplim inima de cîntările revoluționare ce vin din Răsărit, pentru că revoluția poporului rus e și revoluția noastră. Împodobîți-vă piepturile, muncitorii, cu cocarde roșii, avîntați-vă palăriile în vîzduh, umpleți-i cu strigăte de bucurie și de victorie, pentru că viitorul clasei muncitore de preluăndeni – socialismul – se înfăptulește. Toată Europa burgheză tremură de groază. Socialismul, bolșevismul se revarsă neîndupăcat peste tot pămîntul: ieri în Bulgaria, azi în Polonia și Austria, milîne în restul lumii. Troniurile se rostogolesc! Peste tot burghazi și a pierdut capul. Ea se zvîrcocîte neputincioasă pe marina, prăpăstie... Trăiască revoluția socialistă rusă! Trăiască Republica Socialistă Română!

Cititi-l! Povestiti-l! Dați-l mai departe!“

Noi am spus într-unul din documentele din istoria P.C.R., dar alții le-au studiat cu osîrdie o viață întreagă, pînă mai ieri – nomenklaturiști de frunte ai Partidului Comunist, astăzi tot la putere, bătîndu-se în piept cu pumn de mari patrioți! și ce putem face decât să așteptăm din partea lor comentarii avizate asupra citatelor de mai sus?

PUCIUL DE LA MOSCOVA ERA PREGĂTIT DIN MARTIE

Informațiile următoare au apărut în Intelligence Newsletter la 27 martie 1991. La data aceea, foarte puțină lume era dispusă să le dea credere. Confirmate de dezvoltarea ulterioară a evenimentelor, aceste stiri sunt de natură să explice și uimitoarea moderatie de care au dat dovadă Alianții în războiul Golfului.

„Președintele George Bush, în ultimul moment, a consimțit să limiteze înaintarea trupelor aliate în sudul Irakului pentru a evita riscul unui puci militar împotriva președintelui Mihail Gorbaciov. Lovitura de stat ar fi urmat să aibă loc dacă liderul sovietic nu reacționa față de umilință la care erau supuse trupele irakiene prin totala lor infringere militară. După informațiile noastre (precizează *Intelligence Newsletter*), în cele 24 de ore care au precedat incetarea focului, președintele american a aflat despre acest risc printr-un raport C.I.A. bazat în cea mai mare parte pe informații de la unul dintre consilierii apropiati ai conducerii sovietice și pe care agenția americană n-a fost în stare să le verifice. Domnul Bush a ordonat imediat generalului Norman Schwarzkopf să nu treacă „linia roșie” în ofensiva să mențină și a încercuit trupele irakiene din Kuwait ca să le impiedice retragerea.

După informații provenind de la C.I.A., în fruntea puciștilor s-ar fi găsit probabil Mihail Moisieiev, șeful Statului Major al Armatei Roșii — membru al acelei fracțiuni „Extremul Orient/Afghanistan” din înaltul comandament sovietic care era foarte îngrijorată de perspectiva încercuirii Bagdadului, situație în care un aliat major ar fi fost total discreditat. Totodată ar fi fost compromise strategia sovietică și materialul militar defensiv pus la dispoziția lui Saddam Hussein.

Din aceleși indicații rezultă că principalul negociator între Kremlin și Statul Major era însoțitorul ministrului Apărării, Dimitri Iazov, care n-a șovăit să-i transmită președintelui Gorbaciov declaratia generalilor că orice amenințare directă asupra Bagdadului ar îndreptăti o intervenție sovietică, fie și simbolică, în acest conflict. În același context, se cuvine amintit faptul că, în februarie, comandanții militari sovietici i-au permis lui Saddam Hussein să folosească rachete SS-12 împotriva Israelului, informație al cărei secret a fost păstrat pînă în prezent de către Israel și S.U.A.”.

„TINERII NU VOR MAI CEDA NICIODATĂ“

MIHAI CARP este diplomat în științe politice (Georgetown University) și masters (Oxford); din SUA a făcut o călătorie de studiu între 24–28 august 1991 la Chișinău; a participat la momentul declarării independenței Repu-

blicii Moldova. La întoarcerea la București a dat un interviu postului de radio Europa Liberă, interviu pe care a avut bunăvoie să îl ofere, în aceeași zi, și revistei „22”, și din care preluăm cîteva fragmente.

(...) Am avut șansa de a fi martor la două evenimente istorice. Primul — revoluția din decembrie '89 și, acum, declararea Independenței Republicii Moldova. Din decembrie '89 și pînă în aceste ultime zile petrecute în Moldova de dincolo de Prut n-am mai văzut atât unitate, atât euforie și atât optimism general. Am asistat la Marele Adunare Națională din 27 august care, convocată doar cu 24 de ore mai devreme, în ciuda stîrșilor îngrijorătoare, care veneau în valuri de la Centru, și atras în Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău aproape 100.000 de persoane. Au fost foarte mulți tineri acolo, care au ajutat și cu gînd și cu fapta, ei dînd o emoționantă mină de ajutor la organizarea astăzi de dificilă a manifestației. Tineri care deși au trăit atîția ani sub cîrza imperialismului sovietic și au păstrat nealiterate rădăcinile românești și un naționalism pur și tolerant și în care n-am simțit nici o clipă tendințe extremiste. Înțîlnite în anumite cercuri românești. De altfel, pot spune că acestor tineri li se datorează în cea mai mare măsură nașterea mișcării de eliberare națională. Într-adevăr, în compoziția Frontului Popular, prima și cea mai importantă organizație de stimulare a mișcării democratice din republică s-a găsit de la început foarte mulți tineri. O scură mai usoară par să avea cel de naționalitate română care cunoște limba română și care se vor adapta mai ușor la schimbările ce vor surveni după astăzi declaratia. Ei nu vor mai fi obligați să studieze în

limba rusă, ca pînă nu de mult.

Cei mai dezavantajați de acum încolo vor fi tinerii care nu sunt de naționalitate română, astăzi nelinseminind, bineînțeles, că se va crea un regim de adversitate între tineri din republică, indiferent de naționalitatea lor. Toți tinerii au drepturi depline și abia acum, în cadrul unui sistem mult mai democratic, vor avea prilejul să contribuie umăr la umăr la dezvoltarea sub toate aspectele a democrației. La fel ca în întreaga Uniune Sovietică tineretul este acela care a prins definitiv gustul libertății, care este sătul de comunism, și care ne dă siguranță că nu ne vom mai reinveni niciodată la coșmarul totalitarismului. Tinerii care au murit pe străzile Moscovei și voluntarii tineri din Basarabia sunt din aceeași familie și înseamnă cea mai frumoasă și sigură speranță pentru viitor. O îngrijorare a lor vine dinspre satisfacerea serviciului militar în cadrul armatei sovietice. E o situație care există și în alte republike, tinerii moldoveni nedorind să mai servească o armată condusă tot de la centrul.

Indeoasej în ultimul an un mare număr de tineri moldoveni nu s-a prezentat la centrele de recrutare, tinerii părându-se și domiciliile și ascunzîndu-se prin diferite locuri, mai ales la țară. Există însă mari șanse ca acum situația să se schimbe în bine. Să nu uităm că una din cele mai importante prevederi ale Declaratiei de Independență a armatei sovietice să se retragă de pe teritoriul republiei și deci, și din punct de vedere juridic, centrul va a-

vea dificultăți în controlul său militar asupra republiei. Ca și tinerii din România, aspirația lor se îndreaptă mai mult spre un model occidental. Astă nu înseamnă, că nu sunt bucuroși că granile cu România s-au deschis, că schimbările culturale sunt mult mai ușor de realizat, că pot studia în liceele și universitățile românești. Pot să vă dău chiar un exemplu: am stat de vorbă cu una din fetele fostului prim-ministru Mircea Drăc, care mi-a mărturisit că este foarte incințată că își poate termina ultimul an de medicină la Universitatea din Cluj unde învăță, desigur, în limbă sa maternă, limba română.

In ciuda marilor lipsuri materiale, î-am găsit eu un suflăt nealiterat și cu credință foarte frumoasă și emotională în idealurile libertății. Tinerii acestia înseamnă un pămînt foarte bun, foarte rodit, din care sunt sigur că vor crește lucruri extraordinare. Tocmai de astă nu mă ferește să spun că, în anumite privințe, și tinerii occidentali au destule de învățat de la curățenia sufletească a tinerilor din Republica Moldova. Aici n-am întîlnit nici blazarea prematură și nici superficialitatea unora din tineri care trăiesc în Occident.

Ceva trebuie reținut. Că în zilele puciului, tinerii moldoveni au venit fără să fie chemați și au apărat punctele strategice ale Chișinăului, televiziunea, clădirea Parlamentului, sediul Guvernului și toate celelalte instituții, cărora eventuală cucerire ar fi fost foarte periculoasă pentru democrație. Astă ne dă cea mai mare speranță, faptul că tinerii nu vor mai ceda niciodată ceea ce s-a cîștagat atât de greu și cu atită chin.

LA CHIȘINĂU ÎN 27 AUGUST 1991

LUCIDITATE PRINTE LACRIMI

De vorbă cu Dr. NICOLAE CONSTANTINESCU

„Mă, luați pușca și hai la Chișinău”

•• Ati fost pentru prima dată în Basarabia, domnule Nicolae Constantinescu?

• Da, Desi, dacă mă gindesc bine, eu am mai fost în Basarabia... Acum 50 de ani, tatăl meu, medic militar, a trecut pe acolo, odată cu războiul. De la el am niste fotografii cu Basarabia de atunci și multe povestiri... Vedeti, un sofer să fie bine cum arată soseaua; un chirurg pe front să fie bine cum arată moartea. Am luat acum cu mine aceste fotografii și le-am arătat basarabenilor, încercând să le spun că nu i-am mintit. Si nu i-am trădat.

•• Cum sună basarabenii?

• Am găsit în Basarabia o populație pe care n-o mai cunoșteam. O populație care a păstrat română. O populație pentru care principiul *salus populi suprema lex est* rămâne încă un principiu viabil. O populație, dacă vă potrăi, despre care vorbeau cronicařii: oamenii ei mai dirijă ai noștri sunt oamenii de hotar. Un tăran din Tighina mi-a povestit că au făcut el cind au aflat de puciul de la Moscova: „O venit un bălet de la noi din sat cu motocicleta și ne-a spus că i-au dat jos pe români. Si atunci, starostele nostru — era în crucea noptii — o ieșit afară, o pus două degete la gură și o fluierat. Si au apărut cîțiva români. Mă, le-a zis starostele, lunji nuse și hai la Chișinău”. Am avut un sentiment foarte încercat, pentru că imediat m-am gîndit: căi tărâi au venit la Timisoara în 16, 17, 18 decembrie? sau în 21, 22 la București?

Politică de nație și nu de partid

•• Ati plecat în Basarabia ca să călări în parlamentul care votă independență, Declarația solemnă a Partidului Alianței Civice și a Alianței Civice.

• Din ce în ce mai mult, în ultima vreme, evenimentele ne obligă să nu mai facem politică de partid, ci politică de nație. Da, era Declarația solemnă a Partidului Alianței Civice și a Alianței Civice dar, în ultima instantă, era declarația unor români. Cît privește hotărîrea de a pleca, drumul, vama... numai Dumnezeu a făcut miracolul că eu să pot ajunge la Chișinău, fără nici un act, fără nici un fel de viză. Pe la 1 noiaptea, era deje 27 august, am făcut rost de un acțiune sămănat în alb de Frontul Popular și am pornit la drum cu masina, fără rezervă, fără benzinhă. Am trecut pe la Blandiana care mi-a dat scrisoarea către poporul basarabean, iar Romi Hussan mi-a dat o canastră cu benzina și o cheie franceză

pentru cazul că mi se întimplă ceva cu mașina. La ora 11 eram la Chișinău — după ce trecusem prin vama tot printre-un miracol. Am ajuns la Chișinău, am vorbit cu consilierul lui Snegur și am fost imediat înscris pe lista vorbitorilor.

Independența s-a votat cu DA, PENTRU, PRO și ZA

•• Din ceea ce noi am văzut la televizor, atmosfera era coplesitoare.

• In Basarabia, în momentul de față este predominantă luciditatea printre lacrimi. În permanență oamenii de acolo mi-au dat impresia că se străduiesc să-și stăpînească plinsul și să găsească cea mai scurtă cale de ieșire din marasim. Un popor care vorbește greco, care se mișcă greco, dar care este extraordinar de asten la ceea ce spui și la ceea ce faci. Independența s-a votat cu cuvintele **da, pentru, pro și za**. Se aplaudă pentru fiecare vot, dar aplauzele cele mari mari erau la răsuflare au spus **za** sau la găgăuzi care au spus **za**. E drept că n-au fost mulți, de exemplu, cei din Transnistria au lipit în bloc, dar toti cei care au venit în acea zi în Parlament au venit să spună **za**. Deputatul găgăuz Grozolev a zis **za** și **pentru**, apoi a dus la microfon și-a spus: **chem tot poporul găgăuz să susțină independența Moldovei**. Si, poate, nu a văzut la televizor, fiindcă denunț semnă... Desi stăpînă, poate, vedeă bine disperarea românilor basarabeni.

LIBERTATE și UNIRE

•• Cum a primit Parlamentul Declarația solemnă a partidului dumneavoastră?

• Cu ostilitate. Declarația, cum ați văzut, se referă în mod explicit la unirea cu țara. Desi au fost aplauze, sunt sigur că ele au venit din partea românească a parlamentului și mi-am dat seama că, dacă pentru independență s-a votat în corpore, pentru unire nu. Am lăsat de la parlament și ne-am îndreptat spre soceil fostului Lenin pe care era instalată tribuna. Am trecut printre un coloar de oameni care ne băteau cu flori și plingeau, și, evident că pe acolo nu s-a putut trece decât plingeind. Cînd cîțiva dintre vorbitori, pentru că nu ţățuiau atinsa problema, și-au exprimat dorința de unire, nu s-a produs aceeași explozie ca la scandarea cuvintelor **libertate și independență**.

•• Care credeli că sunt cauzele acestei situații?

• Evident că una din cauze este politica de răsucire, de indoctrinare care a fost făcută de ruși și care a prins la cel de vîrstă mijlocie. Lor îl s-a spus că, în 1918, românii au adus în Basarabia numai jandarmi din Oltenia, iar basarabeni îl numeau găinari, pentru că furau. Pe urmă, cei bătrâni trăiesc cu convinția că români au trădat Basarabia. Si mai e ceea ce: într-o discuție pe care am avut-o cu Ion Ungureanu, ministru culturii, am atins și această problemă a românofobiei. Dincolo de cauzele pe care le-am arătat mai sus, el spunea: La Podul de Flori, primii care au trecut din România în Basarabia au fost bănățieni...

Tinerii basarabeni au sentimente părintești față de țară

•• Ati vorbit de bătrâni, de cei de vîrstă mijlocie, dar tinerii?

• Este lucru cel mai tonic cu care m-am întors din Basarabia. Eu am spus de mai multe ori: cine nu are tineri să și-l cumpere. Iar Basarabia are tineri. La Frontul Popular am văzut numai tineri, oameni de 20—25 de ani. El au oprit dansurile, ei i-au chemat pe tărâni, ei au făcut declaratiile zguduitoare. Tinerii. Tinerii astia au sentimente părintești față de țară. Îl întrebam pe Iurie Rosca, președintele Frontului Popular (n. red.) bîrde dar sănătatea cu dansurile și voi cu nimic. Si el mi-a spus: Pe 19, 20, 21 august stiam că Frontul Popular va fi bătut și atunci am fost neclăaleri și peste tot. Înnaev comandanțe cătușe. Si atunci am înțeles că pe astăzi nu pot să-i dobore decât cu îndrăzneala. Doi tractori au blocat cu tractoarele lor unul din drumurile de acces spre Chișinău. Ne-am dus la generalul Ospov cel care conducea armata din zona Chișinăului și l-am spus: Domnule, dumneata să nu ataci moldoveni! că e de rău. Si noi eram cu minile goale. Si tot cu minile goale, ne-am dus la ofițerii care comandanții dansurile de dansuri — nu vă băgăți, că vă dracul.

•• Erau deci să se opună?

• Erau deci să piară. Cum astăzi ar fi valență patrioticismul. Druge abia întors din România, mi-a spus: Nu prea am văzut români pe acolo. Ne-am obținut limba română cu rusul pe cap și voi nu puteam să joci comunismul? Ce vă opriște? Pentru mine, marea dramă nu e ce se întimplă cu România, ei ce vă opriște ca să se întimplă altfel.

În haina purității

•• Mai vorbiți-ne de atmosfera din acea zi.

• Piecare clipă era dureroasă. Cum poți să te simți cind veneai oameni și puneau mină pe tine? Atât, punea mină pe tine și plingeau. Atmosfera a fost extraordinară pentru că impărăția fusese extraordinară. Si atunci cind s-a luat mină de pe resortul impărății, salutul a fost înimănăbil. Cu atât mai mult cu cît săracia în care trăiesc oamenii de acolo nu se poate închipui. Dar pentru că nu astăzi contează. El au ajuns la eveniment. Pentru el valoroasă nu este bunăstarea, pozitia individualului. Valoroasă este limba, valoroasă este rugăciunea, valoros este respectul. Oamenii astia care au indurat din partea rușilor lucruri ingrozitoare, au intrat în haina purității. În discuție pe care am avut-o cu Ion Ungureanu (discuție preluată în întregime de Ion Zubache de la Flacăra Basarabiei) el mai spunea: Lucrarea trebuie făcută de către oamenii care nu au nici un tel de casig din ea.

•• Ati vorbiți mai devreme de o anumită românofobie în Basarabia. Cum să ar putea combate acest lucru?

• Nu pot deci să-l citez încă o dată pe ministrul Ungureanu: Trebuie să facem abstracție de realitatea geo-politică și să

lucrăm în spirit. La fel ca în ortodoxie — credincioșii adevarăți nu sint cei care merg la biserică, sunt cei care-si cresc copiii să fie buni. Tot Ungureanu spunea că, venind în România n-a mai găsit tara de care ei au fost despărțiti. Onoareasă și respectul său pierdut. Dar, oricât am fi de acoperiți de funinginea comunismului trebuie să uităm că cetatea este asediată și că nu are rost să ne atacăm unii pe alții. Important nu este că Vîrzu a căzut în plasa lui Barbu-Păunescu, el că Ucraina afirmă că Galatiul este Galația și că este el ei, iar la Hotu sărbătoresc acum 300 de ani de vechie cetate ucraineană. Tot Ungureanu spunea: Terminați cu paslunile, pentru că răsada pătrădă cade singură.

Să desființăm granița înainte ca ea să fie desființată

•• V-ați gîndit la acțiuni concrete prin care trebuie combatută românofobia și chiar la niște acțiuni care ar trebui să pregătească unirea?

• Unitatea României cu Basarabia nu se poate reface prin edictie politice. Trebuie să ne strădumă ca acest lucru să apară ca de la sine. Să identificăm acelle modalități de desființare a graniței înainte ca ea să fie desființată. Frontul Popular ne-a cerut ca România să medieze între Ucraina și Republica Moldova pentru reintregirea cu Bucovina și sudul Basarabiei. Totodată, ar fi bine ca ambasadele și reprezentanțele comerciale ale României să fie pusă la dispoziția Republicii Moldova, în toată lumea. Să existe liberă trecere între Moldova și România și să se pregătească o conferință a unioniștilor din Moldova și din România ca să se elaboreze o platformă electorală a unirii.

• Mat săi și alte lucruri ușor de realizat, De pildă, unificarea învățămîntului; învățămîntul să fie de 12 ani, iar manualele pentru clasele I—IV să fie comune și editate în România. Un alt lucru pe care-l credem necesar ar fi să coordonăm activitățile opozitiei în România și Basarabia. Facilitarea acțiunilor de turism: românilor trebuie să mergă în Bucovina de nord și în sudul Basarabiei ca să se vadă ce sunt români, pentru că acolo ei sunt prezentați ca străini. Si invers, oamenii din Bucovina de nord și sudul Basarabiei să vină aici, să fie întăriti de ghizi cu bune cunoștințe de istorie. Este momentul să avem prefix la telefon cu Basarabia, ca să nuiem cunica imediat, iar în ceea ce privește relațiile economice, ele trebuie dezvoltate și, de asemenea, trebuie antrenată totă diaspora pentru dezvoltarea în mod deosebit de tehnologii agricole și de prelucrare a produselor agricole.

• Mai e nevoie să adaug că a trebuit să se faciliteze pentru basarabenii abonașarea la presa românească. Dar prima acțiune pe care ar trebui să o facem ar fi acela de organizare a unui simpozion, fie la Academie, fie la Institutul de Istorie cu tema Legitimitatea Independenței Basarabiei. Pe baza acestui simpozion, să se elaboreze un material care să fie dat diasporii, un material prin care să se demonstreze că și-au folosit căile legale și că nu s-a eluat dreptul internațional atunci cind să a hotărât independența.

DECLARAȚIE SOLEMNĂ

din partea Partidului Alianței Civice și a Alianței Civice

Luind act de hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova care consfințează dreptul la libertate, autodeterminare și independență al fraților noștri de peste Prut, Partidul Alianței Civice declară că România este una și indivizibilă cu o Moldova care se întinde de la Nistru la Carpați.

Rupti de țara lor, români din teritoriul României cotropite de armata sovietică au fost, în acești 47 de ani, decimați, întemnițați, deportați, supuși unor inimagineabile suplicii, siliți să-și uite limba și originea. Ei au rămas însă români, fii buni ai țării lor.

În această zi istorică, nu putem să nu ne gîndim cu admirație

și profundă recunoșință că români din Republica Moldova au dus greul luptei, și dacă puterea din România nu i-a susținut, poporul român a făcut-o.

Partidul Alianței Civice dorește să exprime cu toată tăria că politica hegemoniei față de țările mici a devenit anacronică. Să nu uităm că în Europa de azi și de miine nu vor mai trebui să fie deciți țări libere.

Chemăm români de pretutindeni să se alăture efortului nostru comun de reintregire și de refacere a României. Fie ca bunul Dumnezeu să ne ajute.

Ileana Vrancea

TINTA COMUNĂ A FRATILOR DE CRUCE (IV)

Teza pretinsului „Vacuum politic” din 1944 și a pretinselui incapacități funciare a românilor de a înțelege democrația – teză prin care, de peste patru decenii, regimul comunist – și autojustifică dictatura – este strins legată de o altă mistificare pe care propaganda regimului o cultivă cu succes, în diverse forme, din 1948 și pînă în ziua de azi, pentru a accredita imaginea rolului salvator al partidului comunist în societatea românească: este vorba de săbionul prin care partidul comunist este prezentat în mod idilic drept un factor umanist și ponderos, într-o societate prezentată în mod caricatural drept una adinc minată de tendințe pogromiste antisemite.

În 1948, caricatura aceasta a fost propagată în mod deschis de partidul comunist, antisemitismul și crimele Gărzii de Fier fiind atribuite în genere „naționalismului burghez” cultivat de vechiul regim, pe care numai „naționalismul proletar” al partidului comunist îl ar putea dezradăcina. Vocabula „naționalism”, prin care orice popor își definește tendințele de renasterere civică și de propăsire colectivă, a fost redusă în 1948 de propaganda partidului comunist la acceptarea diversionistă și caricaturală a primitivului naționalism legionar. Dar paralel cu publicarea unei adeverării avale de editoriale și broșuri „internacionaliști și fratești”, de elogiere a unității cu „omenii muncii din sînul naționalităților conioecuoare”, partidul comunist din România își asigură imediat după 1944 supapa și premisele necesare proprii sale diversiuni șovine, pregătite după modelul sovietic. Întoate democrațiile populare europene: bogata experiență a totalitarismului sovietic demonstrase că în fază incipientă, deschis antideocratică, de instalare a „dictaturii proletariatului” și de fermă reprimare de masă, instrumentele politicii partidului, de la cadre de conducere la execuțanți, trebuiau alese cu precădere din sînul minorităților naționale – în Rusia, evrei și germani, în special – pentru a putea diri în viitor, în timpul rîmnicelor epurări și al momentelor de necesară relaxare, revărsarea resentimentelor și a nemulțumirii populare asupra elementelor „străine de popor”, strecurate în sînul primitor al partidului. Această tehnică, a cărei reușită fusese pe deplin verificată în U.R.S.S., a fost aplicată de toate partidele comuniste proaspăt instalate în țările europene ocupate de Stalin. Implementarea și în România, la scară națională, a unei premeditate politici de cadre, a selectat în mod preponderent în aparatul de partid și de stat, în presă și edituri, un mare număr de evrei și maghiari, prin a căror prezență partidul va explica apo (începînd în special din 1956), „abuzurile”, „deviările” și „încărcarea legalității socialiste” din România comunistă, atribuite treptat, în forme din ce în ce mai directe, caracterului neromânesc al partidului, românizat pe deplin abia în „epoca anilor-lumină”.

Caracterul diversionist al acestei premeditate politici de cadre se valimpezi mai tîrziu. În decenul VI, abia după ce „imbunătățirea compoziției naționale a partidului” și curățirea conducerii lui și a întregului aparat de elemente autogene va pune în lumină permanenta politici distructive a regimului comunist din România. Indiferent de proveniența etnică a cadrelor care asigură această politică. Atunci însă, în 1948, prezența în prim-plan a etnicilor evrei în conducerea partidului și în posturi-cheie în domeniul propagandei și culturii a născut în mintea multora, nu neapărat

predispus la sentimente șovine, ideea de culpabilizare a evreilor, asociată cu raționamentul perfect logic, că salvarea evreimilor din România de scaderea Auschwitz-ului – amenințare îndepărtată în repetate rînduri datorită lui Antonescu, dar niciodată dispărută – se datoră în ultimă instanță acțiunii de la 23 august; evrei, ca etnie, apărău atunci unora drept adeverării beneficiari ai acțiunii de la 23 august, aducător de atât de speranțe pentru o Românie democrată scăpată din strînscoarea hitlerismului, dar urmat curînd, după numai patru ani, de noua dictatură, comună, „infiltrată” de evrei. Că poziția evreilor numiți cu precădere, și nu infiltrati, în aparatul regimului comunist de atunci, era tot atât de neconcludentă pentru poziția etniei lor în genere, pe căt este de neconcludentă pentru etnia românească, în genere, poziția românilor numiți în aparatul regimului comunist de azi – toate aceste adeverări, devenite astăzi lucruri comune nu erau deloc foarte evidente în 1948-1949; atunci, în prim-plan se aflau evreii din funcții publice, și nu evreii din închisorii și lagăre, unde partidul comunist îi aruncase pentru activitatea sionistă liber desfășurată sub regimul Antonescu.

Perfect conștiens și de valoarea propagandistică a promovării în funcții publice a elementului evreiesc, eliminat în trecutul regim de legile rasiale de după 1938; perfect conștiens și de utilitatea diversionistă a unei astfel de politici de cadre, menită să canalizeze resentimentele anticomuniste ale populației spre defulării antisemite, partidul comunist s-a slujit cu abilitate de utilizarea preponderentă a evreilor în aparatul regimului, exhibind fără jena etnia iudee că atare, drept victimă sigură a mîinii populare, în cazul unei eventuale schimbări de regim.

Spre canalele de informație ale ambasadelor „capitaliste” începe să fie dirijată sistematic, pe lîngă teza așa zisă înăpetenție a românilor pentru democrație, și această teză auxiliară: prezentarea unor tradiții antisemite reale, existente în trecutul României și existente și azi, drept o trăsătură caracteristică a românilor în genere – victime ale educației „burgheze”, și nu numai fasciste, neam barbar care, dacă n-ar fi „înțint în friu” de către comuniști, s-ar dezălnui în pogromuri și „contrarevoluții sfingerioase”. Îndrăznit să ne subminați pozițile, și veți vedea ce se va întâmpla cu evreii! – sunau amenințările avertismentelor demnităților comuniști. și cum „talentele organizatorice” ale comuniștilor s-au dovedit de la început considerabil, cum bine remarcă d- Robert R. King, nu e exclus că s-ar fi putut chiar „înțîmpă”. Iată rezultatele și ecourile acestor avertismente, atât în Informarea redactată la 14 ianuarie 1949 de către grupul de lucru „ad-hoc” al Departamentului de Stat, cît și Memorandumul pe marginea acestei informări, trimis la 26 martie 1949 Secretarului de Stat de către Legația americană:

„O problemă adiacentă este intensificarea, chiar dacă nu deschisă, a patimii antisemite, care are rădăcini adîncî în societatea românească (...). Dezvoltarea obisnuitului antisemitism băgănat nu este stimulată numai de rămasările influenței rasismului nazist, dar poate fi explicată și prin proporția în care evrei s-au alăturat comuniștilor și și-au asumat poziții de conducere”. „Specialiștii” anunță deci „perspective tragice pentru România și pentru cauza democrației, dacă, în momentul în care România ar scăpa de jugul sovietic, comunitatea evreiască ar fi nevoie să

suporte din nou soarta sfingerioasă a țăpului Ispășitor”. „Antisemitismul românesc este un fenomen tangibil și real, și trebuie luat în considerație în orice fel de plan de durată pentru viitor. Dacă, în mod miraculos, prezentul regim ar fi răsturnat, este greu să întrevedem cum va putea fi evitat un pogrom.”

Că și cealaltă versiune comunistă, a pretinsului „vacuum politic” și a inexistenței vreunei democrații românești, și versiunea denigratoare de mai sus, pe carea dictatura comună o acredite asupra românilor, pentru a se autojustifica drept unică pavăză împotriva pretinselor instințe pogromiste din România, și această versiune deci, absorbită în 1949 de rapoartele „secrete” ale diplomației americane, a trecut apoi alături de celelalte, în volume de notorietate, publicate în limbi de circulație. O regăsim astfel într-un bine cunoscut și excelent studiu apărut în 1971, al cărui capitol despre România contrastează în mod penibil, prin informația deficitară, cu seriozitatea întregii lucrări: „Mulți evrei au rămas la convingerea că, în România, menținerea regimului de dictatură, mai degrabă decât liberalizarea, era cea mai bună protecție împotriva a ceea ce ei considerau drept o populație esențialmente antisemită”.

Pînă la publicarea datelor statistice pe care se bazează acreditarea unor astfel de informații, faptele demonstrează că difuzarea lor este în mod direct manipulată de înțemeatorul stalinismului național al „noii epoci” printre multe alte versiuni denigratoare asupra românilor, pecare Ceaușescu le oferă lumii libere pentru a-și legitima în fel și chip regimul terorist impus în România. „Patriotul” nu ezită să ofere intactă și această veche mistificare stalinistă din 1949, menită să înfățișeze întreaga populație românească drept o hoardă antisemită, ale cărei instințe bestiale, doar el, cel mai bun fiu al poporului, este în stare să le înfrinze. Acestui săntăj, adresat în special medilor americani și israeliene (sprinții-mă, căci altfel „vă mor evreii”), îi slujește de peste două decenii răspindirea de către presa oficială din România a unei agresive publicistici antisemite, asezionate cu versificații direct incitatoare la pogrom, tipărite în periodice literare U.T.C.-iste, peste capul Uniunii Scriitorilor din România și în cluda protestelor formulate de Consiliul ei de conducere, pe vremea cînd îi se mai permitea să se întrunească. Faptul că Ceaușescu interzice orice fel de replică împotriva acestor dejeclii așternute pe obrazul intelectualității românești, că ordonă campanii de presă represive împotriva acelora care au încercat să publice, sau au rostit astfel de replici; faptul că în întrebările care îi sunt puști de către scriitori români, și de către interlocutori străini, cu privire la prezența în presa oficială a altărilor antisemite model Porunca Vremii, el răspunde invariabil, invocînd „rămasările vechii mentalități” sădite de educația burgheză și manifestate azi din pricina „desflințării Cenzurii”, faptul că unica flină din România care are voie să dojenească în discursuri, o dată la cîțiva ani, aceste „rămasările”, este el, Nicolae Ceaușescu – toate acestea au acreditat în mintea și scrisul unora căseul dorit: patriotul luminat, apărător al vietii minorităților împotriva instințelor pogromiste ale românilor este exclusiv Nicolae Ceaușescu. Tipărirea în paralel a articolelor logoreice închinat tradiționalei și realiei omenii românești, refractare a violenței și uriașă de semenul de altă nație, nu împiezează cu nimic împunerea concomitentă a căseului pogromist; acesta din urmă este atribuit românilor în genere, pe cînd omenia românească este confiscată de „patriotul” care își atribuie rolul de fondator al „comunismului de omenie”.

Nu intrăm aici în analiza volumelor din care am citat. Am urmărit doar, principalele aspecte, consecințele și permanența în timp și spațiu a instințării puse în circulație de presa comună a perioadei 1944-1947, cu privire la inexistența unei democrații românești și la caracterul exclusiv fascist al „moștenirii istorice” lăsată de viața politică a vechilor Români.

Tinta comună a „frajilor de cruce” a fost atinsă.

Doru Cosma

IMPERATIVUL RADICALITĂȚII

La 25 august 1991, cînd jarn intragă evalua încă, înmormântările, consecințele posibile ale loviturii de stat din U.R.S.S., finalmente eguată, Alianța Civica și Partidul Alianței Civice, întrunite în prima lor consfătuire națională, au lansat o Declarație-Apel în care, trăgind înăștămintele evenimentelor din imperiul vecin, formulau o serie de exigențe precise față de puterea politică în ținută la noi. De la Proclamația de la Timișoara, imperativurile actuale ale societății civile românești nu au fost mai pătrânrător, mai răspicător și mai pregnant enunțate. Dintre notele caracteristice ale acestei Declarații-Apel, una mi se pare vrednică de a fi reînțintă cu precădere: radicalitatea exigențelor formulate. Se pătrunde în rădăcina răului și se cere fară ambiguități elispirea din rădăcini a răului.

Pe primul loc figurează „somașa” tuturor democraților actuali, în frunte cu președintele României, de a-și defini fară echivoc și public poziția față de partidul comunist, față de propriul trecut, față de orocile săvîrșite în ultimii 45 de ani în temeiul politicii P.C.R. Nu este de conceput ca declaratiile, adesea făpărnice, de răitere la idealurile democratice autentice ale potențialilor politici actuali să se însoțească cu o cădere totală asupra rolului nefast jucat în istoria țării noastre de partidul sub flămurile căruia majoritatea lor a militat.

De aceea ni se pare pe deplin legitimă instițuirea unui organism special care să cerceteze activitatea fostilor membri ai C.C. al P.C.R., al Guvernului și ai comitetelor județene de partid, și care să stabilească prejudecările de ordine material și moral aduse țării, urmând ca vinovatii să susțină rigorile legii, inclusiv ale celei penale. O investigație similară, prin mijlocirea unor comisiuni parlamentare, să propus pentru activitatea de după 1968 a unor instituții și ministeriale ca: Securitatea, S.R.L., Ministerul de Interni, Procuratura, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Comerțului Exterior, mai toate adine infiltrate de organele securității statului comunist. Nu este vorba, aşa cum s-au grăbit să afirmă apărătorii (nu foarte colaboratorii) al acestor instituții și ministerii, de culpabilizare în bloc, colectivă a unor persoane fizice pentru simpla apartenență la sus-amintitele „asociații”. Măsura vizează exclusiv răspunderea individuală pentru fapte proprii cert dovedite.

Intragă acenția operă de asanare politică și morală era priorităță nu sănătoarească cu orice pret și în orice condiții a vinovăților, ci restabilirea adevărului asupra unui trecut odios, care, odată cunoscut în dimensiunile sale reale (era să spun apocaliptice) va face imposibilă revenirea la stările de lucru din acel trecut. Restabilirea adevărului și aplicarea legii se impun nu numai pentru perioada de dinainte de revoluția din decembrie 1989, dar și pentru evenimentele din timpul acestei revoluții, cît și pentru cele din martie 1990 (la Tîrgu Mureș) și luna (București), pentru care sunt răspunzători în mod direct unii conducători politici de astăzi ai țării. Zadarnic, într-un comunicat

recent, Ministerul Apărării Naționale protestează împotriva măsurilor preconizate de Declarație-Apel în privința unor cadre de conducere ale sale, făcind afirmația, cel puțin bizară, că ar fi „un adevară de necontestat că atitudinea armatei în Revoluție din decembrie 1989... a făcut probă evidentă a afasamentului nestrămatat al țării la valorile democratice și ale statului de drept”. Auziți ca martori în procesul de la Timișoara, căpetenii ale armatei comuniste, ca generalii Stănculescu și Giuge, au fost constrinși să recunoască faptul că într-o primă fază, la Timișoara armata a tras asupra demonstranților pentru a apăra clanul Ceaușescu și regimul comunist, dovezindu-și, cel puțin prin unele cadre de conducere ale sale, ostilitatea și nu „afasamentul nestrămatat la valorile democratice și ale statului de drept”. Răilere armatele la Timișoara, București și în alte localități ale țării s-a produs abia cînd a devenit evident pentru oricine că valul revoluționar anticomunist nu poate fi săvîrtit nici cu armele de foc, nici cu tancurile.

Necesitatea revizuirii unor legi recente

Declarația-Apel a Alianței Civice și a Partidului Alianței Civice cere de asemenea eliminarea tuturor prevederilor antidemocratice inscrise în legile recent votate de către majoritatea parlamentară fesnistișă: legea siguranței naționale, legea organizărilor consulente Suprem al Apărării, legea cetățeniei, legea fondului funciar, legea privatizării, legea sindicelor și legea privind soluționarea conflictelor de muncă. Trebuie exclus din aceste legi sau reformulate acelă dispozitiv legal care favorizează abuzurile puterii executive și incalcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Trebuie, în orice caz, incluse toate portile — și porturile — susceptibile de a permite săvîrșirea unei lovituri de stat sub paravaniul apărării statului, astă cum s-a procedat în Uniunea Sovietică, unde o lege pentru stări exceptionale insuficiente de bine găzduită le-a permis ucisătilor să confere o apărătură de legalitate acțiunii lor anticonstituționale.

Un vast program legislativ

Pentru eliminarea structurilor regimului comunist încă existente în societatea românească, Declarația-Apel a Alianței Civice și a Partidului Alianței Civice propune adoptarea cu prioritate a unei serii de legi în toate secțoarele vieții sociale și de stat. Pe primul plan se situează, firesc, Constituția, legea fundamentală care fixează în orice stat democratic cadrul legal al tuturor normativei ordinare. Amintim că pentru unul dintr-capitolele principale ale Constituției, acela referitor la drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, Alianța Civica a elaborat o Cartă amănunță, care poate slujii la îmbunătățirea substantială a proiectului de Constituție. Îndeosebi la capitolul protecției juridice a acestor drepturi și libertăți. Sunt propuse apoi numeroase legi speciale, care în programul legislativ al guvernului să fie au fost ignorate cu desăvîrșire, fie au fost lăsate pe pla-

nul al doilea pentru a se da prioritate legilor susceptibile să servească interesele consolidării puterii politice în finjană, ca legea Consiliului Suprem al Apărării sau legea S.R.L.-ului. Împrejurarea că despre unele dintre aceste legi au făcut vorbire din cind în cind și exponentii guvernului nu are nici o semnificație practică astăzi vreme cit nu să aibă trecut din fața oratorică în fața concretizării în texte de lege votate de Parlament.

Contraofensiva sub lozincă „unității” și a „consensului”

Declarația-Apel a Alianței Civice și a Partidului Alianței Civice a fost receptată de segmente importante ale societății românești drept ceea ce este cu adevărat: cel mai însemnat document programatic de democratizare rapidă și întransigentă a României, de la Proclamația de la Timișoara încoace. Ea cuprinde o analiză necroșătoare a stadiului actual, total nesatisfăcător, al desprinderii țării de vechile structuri comuniste și totodată un mănușăndat în care ne aflăm. Reacția partidului de guvernament, a exponentilor și a apologetilor săi nu s-a înfrântat să se producă. Autorii Declarație-Apel au fost invinsă că au dat uitării prea repede propriul lor îndemn la unitatea națională a tuturor forțelor democratice în fața pericolului creșt în zilele loviturii de stat din U.R.S.S. și că refuză consensul impus de gravitatea situației existente. D-l I. A. Stoica, președintele executiv al F.S.N., care, în „epoca de aur” ceausășă, a îndeplinit cu zel inalt sareni de partid în sectorul propagandei, a contestat cu vehemență ceea ce totă lumea vede cu ochii liberi: bașoală economică, socială, spirituală și morală, ca și corupția care domnește în țară, inconsecvența reformatoare a guvernului, mentalitatea de „partid unic” dominantă în sferele guvernamentale și ale F.S.N.-ului. Conducătorul fesnist își aștepta imediat presa de orientare neoocomunistă și toti cei care și-mu întrevăzut primejdioase poziții în cazul adoptării măsurilor preconizate de Declarație-Apel a Alianței Civice și a Partidului Alianței Civice. „Somașa” adresată militantilor de frunte P.C.H. care dețin și în prezent funcții-cheie în conducerea statului, în Guvern, Parlament, S.R.L., Ministerul de Interni, Justiție, Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Turismului de a-și preciza public poziția față de propriul trecut comunist (și, nu răuori, securist) a fost esențială ca practică... inchizițională. Concluzii care în trecut au sprijinit pein scrisul și prin fața lor oacrașii regimului comunist s-au întocmai noapte sub flămurile democratice, dind lecții disidenților autenției și condamnind fără drept de apel pe cel care era interzis căreia partidei extremiste în care s-au regăsit tortionarii de ieri și acuzați lor și declansarea procedurilor legale contra publicaților extremiste, sau care fac analogia defunctului regim de teroare comună. În realitate Declarația-Apel se mărgineste să ceră eliminarea tuturor sechelor politice, economice, sociale și morale ale totalitarismului comunist, operație similară cu denazificarea Germaniei după cel de-al doilea război mondial inițiată și efectuată cu concursul marilor democrați ale lumii, în frunte cu S.U.A., Anglia și Franța.

Răspunsul la asemenea tentativa de salvagardare a rămasijelor încă active ale regimului comunist este unul singur: radicalitatea măsurilor de stăpîrire a lor, pentru ca trecutul să nu se mai poată repeta, totul firesc într-un cadru strict legal, la antipodul procedurilor — și procedeeelor — practice de cel răspunzători de dezastrul actual al țării.

CĂRTI DE REFERINȚĂ

despre STALIN PRIN OCII LUI LENIN

ROY MEDVEDEV

despre STALIN și stalinism

La Moscova, în Cetatea Vremelnică a comunismului, istoria pare a voi să-și închidă una din măticele ei paranteze, orice paranteză în istorie fiind, la propriu, un gol provocat: o răză, o groapă comună. Într-un mod de-a dreptul suspect, artificial de simetric, ca în oglindă, istoria parizării începută în 1917 și parcursă în sens invers, lovituri de stat urmându-i, pînă de tot exemplări și stenă caderătă, revoluția. Obisnuită de acum cu ritmul de o republică independentă, o arestare, o suspendare, o sigilare de sediu, o demisie pe zi, nu se poate să nu sără în ochi caracterul robotic, de mecanism, al încheierilor acestor istorii. Oare se încheie în ceva adevărat? Pasă atenție — cînd înainte, cînd înapoi? — cobașă, străi după străi, spre origini.

Cum vom cînd, prin urmare, o carte prezentă cum ești tu Roy Medvedev (*Despre Stalin și stalinism*, editura Humanitas, 1991) în acest context progresiv-regresiv, cînd dezgropăriile adevărului și arheologia revoluționară a depășit în viteză „străul” Stalin, ajungind pînă la Lenin și chiar — în Moldova — pînă la monstruosul cuplu fondator Marx-Engels, rămasă fără chin la Chișinău? „Revoluția” bolșevică a avut numai făță și nici o mamă. Mama cea batătorită a fost lumea. „Revoluția”: un copil născut dintr-un viol colectiv.

Cum vom cînd, deci, această carte care nu îndrăznește să treacă mai departe de Stalin, cînd revoluția (restauratoare a ordinii lumii) a ajuns — deși bine ascunsă

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

“despre Stalin și stalinism”

— să se întâmple într-o lumea

POPOARE UITATE: KURZII SI ARMENII

Evenimentele se desulează în mod rapid pe plan mondial. Succesurile lor și impactul pe care-l impun mass-media asupra opiniei publice ne obligă să sărim dintr-un colț de lume în celălalt, să ne implicăm emoțional, idealic, politic sau, pur și simplu, umanitar fără să avem posibilitatea de a lăsa lucrurile să se așeze. Nici nu s-au încheiat ecourile războiului din Golful că și început drama kurzilor, a urmat imediat nenorocirea devastatorului ciclon din Bangladesh, criza iugoslavă care a atins cote belicoase, ca să culmineze în ultima săptămână cu încercarea de lovitură de stat din U.R.S.S. Ca să nu mai pomenim de cutremurele din Banat, inundațiile din Moldova și starea tensionată din viața de zi cu zi în România. Ce vrem să relevăm prin aceste considerații: că în vîmășagul lute-trecător al evenimentelor diun trecem și apoi ultam cu condamnabilită usurință peste tragedii mai vechi ale istoriei. Din păcate perpetuate pînă azi și cu puțini sorti de rezolvare în viitorul imediat. Nu peste multe săptămâni vor începe negocierile de pace pentru găsirea unei soluții politice în chestiunea crizei, deja mult prelungite, din Orientul Apropiat. Sigur că, pe bună dreptate, accentul se va pune pe destinul poporului palestinian și realizarea unei păci durabile în zonă, în care statul Israel să fie recunoscut de vecinii săi arabi, astfel ca o viitoare convoluție și coexistență pașnică regională să fie posibilă. Știm bine că de încînd este acest pachet de divergențe și cătăghemuri de inițiative, concecii reciproce și soluții de compromis vor trebui negociate. Dar, evenimentele din ultimii ani au dovedit-o cu pregnanță, orice soluție de forță este exclusă. Deja comunitatea internațională și-a creat un sistem de a luce atitudine în cazul agresiunilor militare. Nici o mare sau mai mică putere nu poate ezi face uz de puterea ei militară fără să fie condamnată de comunitatea internațională. Toate bune și frumoase pînă la un punct. Acel punct delicat și sensibil în care interesele economico-politice ale actualității internaționale se lovestesc de retelele moștenirii naționale ale trecutului. Sîi am ajuns unde chiar volam: kurzii și armenii. Sunt, de secole, victime ale jocurilor facerilor și destacierilor marilor puteri militare. De fiecare dată au avut doar de pierdut, și soarta lor, azi și acum, nu poate fi jucată decît tot de comunitatea internațională. De aceea, ni s-ar părea firesc ca într-o altă viitoare conferință internațională garantată de Națiunile Unite și sponsorizată de cei mari (șapte, doisprezece sau cîțu și alii) într-o varianta largă a procesului de pace în Orientul Apropiat, să fie luate în discuție și situația Kurdistaniului și a Armeniei. Procesul disoluției marelui dinosauro numit U.R.S.S. centrifugează teritoriul pînă mai lejer sub căldură Moscovei. Cele trei republici baltice au deja o recunoaștere, de facto și de jure, a independenței și suveranității lor. Față de celelalte republici unionale, care-si revendică independentă de stat, de la Basarabia și Ucraina la Armenia și

Giorgia, comunitatea internațională păstrează anumite rezerve ce decurg din interesele de moment, dar și de lungă durată. Nici Statele Unite, nici Anglia, cu atât mai mult Franța sau Italia, nu se vor implica în chestiuni de ordin național și istoric din care nu pot trage, orișică, un ce beneficiu. Ba din contră, necazurile ar fi mari și nu puține. După cum a arătat evoluția evenimentelor din Irak după încheierea operațiunii Furăne Desertul, mai marii lumii și-au declinat răspunderea față de poporul kurd și viitorul său în cadrul unui stat național. Interesele politico-economice au primat. Un Irak dezmembrat ar fi realizat o nouă geografie a puterilor zonele. Washington-ul nu își convenit un Iran fundamentalist înțărât cu zonele șile din sudul Irakului – de la Basra la Najaf și Kerbala (unde au avut loc incidente singeroase între încălcările revoltei și trupele fideli lui Saddam Hussein), asa cum un nord în mină kurzilor ar fi destabilizat Turcia. Marciea aliată Washington-ului, cel care asigură flancul de sud al NATO a ieșit foarte bine din război. Sprînhuită de forțelor aliate, militar, logistic, dar și politic, a făcut ca Statele Unite să fie în continuare foarte sensibile la pretențiile statului turc. În detrimentul popoarelor kurd și armean ale căror revendicări rămîn în continuare de nesatisfăcut. Să nu ultim că 90% din teritoriul național armean este actualmente înglobat în granițele de azi ale statului turc. Să nu ultim că o elemă Republică Armeană între 1918 și 1920 a fost destrămată ca neputind face față, pe două fronturi, atacurilor turcă și celor bolșevice. Lenin a sprijinit masiv în acei ani de război civil și încertitudine politică statul turc căre, la rîndul lui, luptă împotriva intervenționistilor anglo-francezi. Din păcate, planurile președintelui Wilson de creare a unei Armeane moderne și democratice au eşuat. Interesele Rusiei comuniste, că și ale Turciei naționaliste, au fost cele care au învins. Așa ce facă că azi și kurzii și armenii aşteaptă un moment favorabil pentru repunerea pe tapet internațional a foyer-ului lor național. Repetăm: orice soluție militară, de forță sau de terorism internațional va trebui exclusă. Singura cale, după opiniia noastră, este de a atrage conduceră realistă a președintelui Turgut Ozal la masa tratărilor pentru a găsi o soluție negocială. O Turcie modernă ce bate la ușile integrării europene nu poate trece cu vederea solicitările celor 12 milioane de kurzi ce trăiesc la frontieră de sud a țării. Așa cum nu se poate eschiva de la răspunderea morală, dar și juridico-politică, pentru masacrarea celor 2 milioane de armeni din anii 1915-1916, cănd, practic s-a încercat rezolvarea chestiunii armeniene prin eliminarea lor din istorie. Timpurile s-au schimbat, atitudinea opiniei publice vizavi de popoarele mari este altă, din fericire, și marile puteri încep să înțeleagă că nu pot merge prea departe cu interesele lor sfidând dreptul popoarelor mici la autodeterminare.

Ceea ce s-a întâmplat cu kurzii imediat după războiul din Golful sunt o rușine! O lume întreagă a aflat de suferințele a milioane de femei și copii, bătrâni și adolescenți, oameni fără nici un cămin și viitor. Oare chiar ne-am imunizat în fața suferinței umane? Rapideitatea cu care organizațiile internaționale răspund chemărărilor de ajutor din diverse culturi ale lumii ne contrazic. Dar fără găsirea unor soluții politice, nenorocirile vor continua. Protecția forțelor aliate vizavi de populația kurdă ce încalcă granițele cu Turcia și Iranul nu e suficientă. Ajutorul umanitar e limitat și nu rezolvă chestiunile de fond. Iar garanțile oferite de un Saddam Hussein știm că valoarea sa. La fel se pune cu acutitate și problema viitorului Armeniei Sovietice. Ce va putea face o viitoare Armenia creștină și democratică înconjurată de țări islamică mult mai puternice și cu populații mult mai numeroase? Dorința armenilor din Armenia fostă sovietică, dar și a celorlalte milioane din diaspora născută din nenorocirile istoriei, este de a recrea vechiul foyer național. Sigur că este încă prematur dar chestiunea trebuie pusă cu tact și dibacie diplomatică și nu cu mai puțină consecvență. Un stat turc modern și democratic nu are ce să piardă dacă va sprijini crearea unor state naționale tot atât de moderne și democratice cu care să colaboreze și să întrețină relații economice și culturale intense. Timpurile moderne cer o astfel de abordare deschisă a vechilor răni istorice. Care singurează încă. Nu intrăm în detaliile istorice. Atât kurzii, că și armenii sunt popoare foarte vechi, cu aportul lor la civilizația lumii. Diferențele etnice sau religioase, care î-lau despărțit de cel mai puternic din jur, trebuie să fie eradicat. Opinia publică nu știe mare lucru despre istoria și civilizația acestor neamuri. Astă nu înseamnă că ele nu există. Dar, mai ales, nu trebuie uitate în aceste luni și lumi cind întregul omenește parcă se reașeză. Armenia nu înseamnă doar Saroyan, Aznavour, Mikulan sau Haciaturian cu „Dansul sălbator”, ci un popor care adoptă primul creștinismul ca religie de stat și care a încercat să stea pavăză Europei în fața Islamului. Dar și aici vor trebui înținute clisee și prejudecăți: de ce neapărat creștinismul e superior Islamului? De ce neapărat, datorită superiorității tehnologico-științifice, Occidentul se consideră superior Orientului? Nu totdeauna bunăstarea materială a însemnat o valoare în sine. Știm prea puțin, uneori deformat și printr-o prismă simplificator-exotică, despre celelalte culturi și civilizații ale lumii. Secolul douăzeci a mai recuperat ceea ceva dar nu totul. Africa și Asia, Orientul și Extremul Orient fac parte și ele din lumea pe care o numim a noastră. Cunoscind mai bine existența acestor lumi, ne vom cunoaște, poate, mai bine pe noi însine. Omenirea a suferit prea mult ca să nu-i mai pese de suferințele celor de îngă nel. De aici sau de alătura nu mai are importanță.

BEDROS HORASANGIAN

AUDIETUR ET ALTERA PARS

CARTEA UNUI POET CITITĂ DE UN ISTORIC

(Urmărește din numărul trecut)

Un pierdut război de 30 de ani la Facultatea de Filologie

Dacă Andrei Pippidi ar fi comparat harta plină de pete albe a literaturii și artei române de la acea dată și așa-zisele comentarii critice din presa de specialitate a vremii (nereproductibile, azi, decit pentru a stîrnii stufoare și ilăritate), cu aceste cronică radiofonice ale lui Virgil Ierunca despre care autorul articolului afirmă că ar fi marcate de pecetea de neșters a caracterului circumstanțial, ar fi observat că subcapitolul *Acasă nu este doar o suita de „elogii”*, ci și un mod responsabil de a rămîne în interiorul unei profesioni golite de conținut timp de 15 ani în România. Vorbind în limbajul critic dinainte de război și de totdeauna, Virgil Ierunca își inițiază ascultătorii în arta lui Brâncuși, în poezia lui Lucian Blaga, a lui Vasile Voiculescu, a lui Ion Barbu. Este prea puțin? Doar azi poate să pară așa. A doua eroare (paradoxală pentru mine) a lui Andrei Pippidi este că nu a citit Românește ca pe o carte-document, ca o mărturie, așa cum autorul o prezintă în lectura o dezvăluie. Pulsul timpului se simte în interiorul ei și a opera tăieturi (care și de ce anume?) nu ar fi facut decit să falsifice un proces de recuperare a memoriei obsedantului deceniu, operație, deocamdată, nici măcar începută. Comentariile critice ale lui Virgil Ierunca (ce își păstrează perfect, din punct de vedere literar, valabilitatea și acum) se constituie într-o flagrantă opozitie cu cele ale momentului. Era timpul când lingvistica se supunea aberațiilor teoriei staliniste și, cercetând comportamentul științific al lui Iorgu Iordan la acea dată și chiar al lui Al. Rosetti, mi-e teamă că imaginea lor nu se va îmbunătăți. Pentru „obsedantul deceniu”, pactul cu regimul (inevitabil, de obicei, pentru că oamenii să nu-si pierdă postul, și uneori, chiar și libertatea) a însemnată deprofesionalizarea. O deprofesionalizare făcută înșă public, un act de umilință dureros pentru noi, cel care l-am receptat, o-dramă, desigur, pentru cel ce nu și l-au asumat din cinism ori din convingere. Dar

vina aparține oricui altciva decit martorului Virgil Ierunca. Din nefericire (pentru literatura română) viitorul istoric și sociologii literari nu vor putea amenda nici una din aprecierile lui Virgil Ierunca în ceea ce privește literatura acestor ani. Poate doar tonalitățile pamfletare în anume cazuiri (Mitrea Cocor, 1907, *Cintarea omului*) stau, în clasificările istoriei literare, îngă cărțile lui Eugen Frunză și V. Em. Galan (poate unele proze ale ultimului să stea chiar mai bine la recitire, am auzit anumite voci pledinându-i cauza; și drept, aceasta se petreceea înainte de decembrie 1989, care va mai trăi încă o dată creația breslei noastre). Nu-i vorba de „prejudecăți ușoare, culese prin zvonuri necontrolabile” cum sugerează Andrei Pippidi. Cărțile clasicei noștri sări modelele realismului socialist, „cărți colaje de sloganuri”. Cât despre publicistică, ea se autoacuză și atunci când omagiază pe Stalin sau istoria partidului, și atunci când se pretează la o rea interpretare a timpului (cele două citate prin care Tudor Arghezi și George Călinescu condamnă revoluția maghiară din '56 în momentul când era înăbusită în singe și când o parte din studenții noștri intrau la închisoare doar pentru că se contaminaseră de speranța libertății, fac acum o impresie încă și mai proastă decit au făcut-o în epocă). O lectură a textelor alăturată dramelor acestor ani justifică majoritatea tonalităților pamfletare ale lui Virgil Ierunca: existau într-adevăr oameni care își plăteau atunci foarte greu dorința de demnitate, la care unii scriitori (nă refer la el, pentru că nu vreau să vorbesc despre ceea ce nu știu) renunțaseră de bunăvoie. Da, în anii aceia, tăcerea a fost un merit care nu trebuie azi bagatizat. Pentru că ce anume era permis să publici după anul de grăje '47? Sau '48? Sau '49? Preocupat să-l incrimineze pe Virgil Ierunca, Andrei Pippidi nu și-a articulat convingător (cel puțin aceasta este impresia mea) propriile sale afirmații și nici nu și-a argumentat demonstrația. Îmi vine greu să cred că a vrut chiar să-ji justifice colaboraționismul scriitorilor clasici al deceniuului cinci, dar textul articolului lasă deschisă această interpretare. Si totuși, nu poate să nu știe că de 30 de ani producția respectivului deceniu este prezentată la Facultatea de filologie/Litere drept

un măldăru de maculatură, din care se salvează (poate) 3-4 romane.

Dar altceva a spus Virgil Ierunca: „Eu însumi sănătatea că Bilețul Ioanide este unul dintre rarele romane posibile să apară în zodia rușinii din ultimii zece ani”. Având dezavantajul de a fi fost intoxicații căjiva an în plus față de el cu literatură realist-socialistă, în să-l povestesc lui Andrei Pippidi că, deși urmasem din pasiune Facultatea de Filologie, aveam în minte o convingere atât de bine ancorată că ceea ce se numea „literatură actuală” era „doar minciună” încit (ca și publicul larg de altfel) cu greu am acceptat să mă apropii, ca cititor, de ea; totuși, colegii din generația '60 începuseră deja să scrie. Aveam în același timp un gen de indiferență amestecată cu dispreț față de noțiunea de scriitor român în viață: Argeș și Sadoveanu cu articolele și cărțile lor din bibliografia obligatorie întruchipau și au trebuit să treacă ani mulți pînă să le uit și să-i înțeleg pe adevarății scriitori clasici Sadoveanu și Argeș. Sîi, deși am cele mai roluri amintiri cu privire la anii respectivi, ori de cîte ori mi-a fost dat să mă mai apropii de ei, am descoperit mai multe texte Jenante semnate de cameni de valoare. Nu degeaba presa obștantului deceniu a fost îngheștă în fonduri speciale, și cercetătorii ei oprimă să-și publice studiile: ea este acum pentru noi tot o perioadă culturală în parte necunoscută.

Cînd însă vor apărea analizele și studiile serioase se va vedea (este opinia mea) că acest colaboraționism al marilor scriitori din deceniu 5 a influențat cărțile și comportamentul scriitorilor importanți ai decenilor 7 și 8: rezistența surdă față de Tezele din '71 (au fost înțelese într-un timp de 20 de ani) și rezistența prin cultură, care chiar a existat (deși discuțiile ultimului an au degradat-o) își au aici explicația. Demisia morală a marilor scriitori din anii '50 a fost o lecție aspră pentru cei ce le-au urmat: foarte puțini sănătăți scriitori de valoare care au acceptat să semneze în volume omagiale și nici unul (cred) nu și-a aservit direct literatura imperativelor politice ale momentului.

GABRIELA ADAMEȘTEANU
(Va urma)

ZECE MILIOANE ÎN CLANDESTINITATE

Piotr Pacewicz este psihiatru, scriitor și editor la celebra gazetă *Wyborcza*, al cărei redactor-șef este Adam Michnik. Are în spatele său numeroși ani de presă clandestină și de opozitie conspirativă. La New York, în cadrul simpozionului organizat de Universitatea Columbia „Mass-Media in East Central Europe”, a conferențiat despre transformarea presei underground într-o presă normală și despre proprietatea privată ca sursă fundamentală a libertății presei.

Tradiția opozitiei intelectualilor era mai veche decât comunismul

Se știe că presa underground din Polonia a ajuns în un moment dat la trai de zeci de mii de exemplare. Ca român, înțeles, să întâlnească cum este posibil să distribui zeci de mii de exemplare să nu se poată să-l ia urmă.

Există două explicații ale acestui fenomen. Una este aceea că poliția secretă să fie, dar nu a vrut să se aruncește. De ce rezerva acesta, însă, nu știu, există mai multe teorii. Fie fracțiuni în cadrul puterii care luptau între ele, fie alte interese politice care voiau ca underground-ul să trăiască.

Avea oare poliția secretă poloneză atât autonome? Ar fi permis K.G.B-ului una ca asta?

Cine poate să stea? Poate nu erau atât de dependenți cum s-ar putea crede. A doua teorie, pe care personal o agreez mai mult, este însă că de fapt încercau din greu să ne prină, să controleze underground-ul, numai că nu erau pur și simplu în stare. Diferența față de România este că în Polonia a existat o tradiție extraordinară a opozitiei intelectualilor, chiar mai veche decât comunismul, de pe vremea când Polonia nu exista ca stat. Nici aveam un fel de stereotipuri culturale ale underground-ului, ale opozitiei clandestine.

Toate acestea sunt foarte teoretice, doar adăvătate. Aș vrea să-mi dovediți, să-mi ilustriți mai concret această formidabilă organizare care funcționa ca zeci de mii de zile să fie distribuite sără stîrșa serviciului secret.

Serviciul secret a mai și arătat pe un... Dar explicația este probabil suportul popular imens pe care l-am avut. La începutul podoadei de lege marșală, a fost un entuziasm extraordinar pentru această muncă. Era dificil să controlez această uriașă armată în masă.

Dacă tot mai pentru că era uriașă, nu era mai ușor de infiltrat?

Uite, n-au prea fost turnători. Si ar fi fost necesari mulți, deoarece eram foarte bine descentralizați, aveam un sistem complicat și destul de sigur, aveam un serviciu de informații foarte bun. Secretele erau și ele rarăzitate, și echipamentul nostru de bază – cum ar fi laser printer-ele – era în locuri de care știau foarte puini. Ca să ajungă la ei, trebuia să străbată trei sau patru „echuze”. Să-ți dau alt exemplu. Un prieten al meu organizație noastră de mașini. De exemplu, ca să fi sigur că nu ești urmărit, două mașini veneau la o oră exactă la cele două intrări ale unui mare imobil, cu sute de apartamente. Dacă te mutai din prima într-o două foarte repede, puteai fi sigur că nu mai ești urmărit. „Era curat”, cum ziceam noi. Si foloseam oameni atât de variati... Sunt legende destul de fizic activității underground. În judecătorești de treizeci de ani și cu barbă, dar și doar legende. O mulțime de oameni în vîrstă lucrau pentru noi. Unii erau atât de respectabili că nimeni nu-i arătuă banchii că duceau în geantă sute de exemplare ale unui ziar underground. Si apoi, să nu uităm că, în timpul legii marșală, existau zece milioane de membri ai Solidarności. Cinci milioane, poate, erau în această rețea uriașă.

Probabil că din cauza acestui serviciu secret nu avea să fie făcut.

Erau ineficienți pentru că tot comunismul este ineficient.

N-ăspune asta și despre serviciile secrete comuniste...

Ba nu, în acea perioadă, în Polonia, erau ineficienți în același fel ca și sistemu. Cu toții știam că resursele comunismului sănătoase, că nu există energie socială pentru a refaceră vreodată comunismul. Știam că acesta este sfîrșitul.

Probabil și serviciul secret să fie.

Se poate. Represiunea era slabă față de cantitatea de solidaritate și loialitate pusă în joc. Oamenii maturi nu erau niciodată bătuți la interogatori, eu am fost arestat de două ori din greșeală, deoarece contactasem persoane urmărite, și de două ori mi s-a dat drumul să să bănuiesc rolul destul de important pe care-l jucam în presa underground.

Ce face poliția secretă poloneză acum?

Se pregătește procesul crimei Popieluszko, al doi-

lea după cel organizat de comuniști, în care crimașii căpătaseră vreo opt ani de închisoare. Vor fi mult mai mulți implicați, va fi un proces de amplă durată.

De ce ansamblu?

60% dintre ei nu mai lucrează în nou serviciu secret. S-au retrăs sau s-au privatizat, comisiile numite de parlament îi au verificate etc. Actualmente reporterii noștri fac o nouă verificare, ca să vedem dacă mai adună informații despre viața politică. Nu mă refer, înțeles, la organizații extremiste, sau mai și eu că...

De cine depinde în mod legal?

De Ministerul Afacerilor Interne. În plus, oamenii din organizația „Libertate și pace” care luptau împotriva serviciului militar obligatoriu și a poliției secrete, fac acum parte – unii – din nou serviciu secret. Ironia soartei.

Opozitie pe computer

Pe mine mă fascinează organizarea underground-ului. Nouii nu vine greu să ne organizăm pe față, și as vrea să știu cum să reușesc voi în clandestinitate. Vă îmi inspiră de undeva, sau v-a ajutat imaginația?

Interesantă întrebare. La început, de exemplu, am vorbit cu oamenii care lăsaseră în rezistență în timpul războiului. Dar nu ne-a folosit la nimic, am fost uimit să văd că erau de amatori...

De voi cum să ajunge profesioniști?

Să ști că nu este atât de complicat...

Bănuiesc că este, totuși, deoarece la noi orice

creză era descoperită imediat.

Cred că această organizare nu ar fi fost posibilă în anii 70. După 1976 însă, opozitia care supraviețuise după războiul mondial a început să se dezvolte. Nu conspirativ, ci pe față. și cind am fost obligați să fim conspirativi, am inventat reguli foarte simple care au funcționat. Experiența ne-a mai invitat. Un prieten de-al meu nota într-o zi numărul mașinilor din jur, de rulmă – făcea asta de teamă că eram urmăriți – și a remarcat că una a apărut dimineață, după-amiază firzii, și noaptea. Înțeles, crezusem că urmărea se realizează cu o singură mașină. Atunci ne-am dat seama că ei foloseau un fel de serviciu-stație, și în cursul zilei erau urmăriți de mașini diferite. Dar era, dacă vrei, o ambioție profesională, aveam mulți matematicieni printre noi, o mulțime de oameni care lucrau cu computere. Sistemul de rotație al locurilor conspirative era, de exemplu, pe computer.

Inteligenta împotriva forței.

Intocmai.

Ascundeam vietnamezi în pădure

Cum foloseai totă această mulțime de oameni? Care era structura organizatorică?

Eram foarte descentralizați, aceasta este explicația. O formațiune politică ce nu-și poate utiliza toți membrii este o formațiune prea centralizată. Dar, repet, am invitat din presei și noi. Prin anii '70, un preten, student vietnamez, a refuzat să se întoarcă în Vietnam și noi am incercat să-l ascundem. L-am dus la viața de vară a unui amic, în mijlocul pădurii; ceea ce era, firește, cel mai stupid lucru pe care îl puteam face. Un vietnamez într-o locuință de teră poloneză nu putea trece neobservat. Un localnic a telefonat poliției locale chiar a doua zi. Atunci am înțeles că locuri sigure nu sunt cele izolate, ci cele cu mulți oameni, cu sute de apartamente. Deci ne foloseam imaginativ, dar experiența conta foarte mult.

Înțeles, poliția politică a mai avut și succese. Majoritatea ziarelor au fost descopte și măcar o dată și au dispărut. Noi am fost o excepție, opt ani nu am avut probleme majore, deși scoțeam un tiraj mediu de 50.000 de exemplare. Uneori urcam pînă la 90.000.

De unde găseai hîrtie?

Nici o problemă, se fura din depozite, există o plată neagră a hîrtiei foarte bine organizată. La început o căpătam pe gratuit, apoi o cumpărăm, dar loare ieftin. La fel a fost și cu banii, la început îl distribuiau gratuit, mai firzii am luat bani pe el, dar foarte puini.

A cui proprietate este Gazeta Wyborcza?

Ce mai bună decizie pe care am luat-o a fost să fie un ziar privat, o societate pe acțiuni. Este o cheie-

60% dintr-o a cui proprietate este ziarul. Am început să îl său și Solidarność, sau ai Comitetului Civic al Solidarności, dar nu am mai fi fost independent dacă am fi acceptat această ofertă.

Au sperat că va dura mai puțin, iar acum reiese că de fapt durează foarte mult, și nu mai au răbdare.

Care este stadiul privatizării?

În producția industrială totală vreo 15% este de proveniență privată.

Cât timp va mai trece pînă la deschiderea procesului de privatizare?

Se pun mai multe probleme. Una este reprivatizarea, iar guvernul nostru este împotriva ei, cum a fost și cel din R.D.G. Sunt răzuni de bun-simt, astăzi economice și morale, care se opun acestei idei. Mica privatizare merge bine, orașele noastre și-au schimbat dezastru. Cea mai complicată însă este privatizarea mare. Cinci companii au fost vindute pînă acum, având în sfîrșit și un fel de bursă, deși săi doar cinci tipuri de acțiuni. Oricine a avut acces la cumpărarea acestor acțiuni.

Ce se va întâmpla cu întreprinderile care nu merg bine?

Actualul guvern, care este de orientare liberală, le forțează să se privatizeze sau să dea faliment.

Au existat persoane în România care au afirmat că ar trebui să refacem un fel de C.A.E.R., pe alte baze, chiar primul nostru ministru a afirmat ceva în acest sens. Credeți că ar fi util?

Nu sunt economist, dar nu cred. Ar fi o altă încercare de a face să trăiască ceva care merită să moară. Dar e greu de spus, nemulți au avut o sau două Germanie, voi nu aveți altă Românie și nici noi altă Poloniă. Este greu să procurăm capitalul care ar trebui investit în aceste jări.

Care este situația emigrației?

Încă se mai pleacă, deși este din ce în ce mai gros de căpătat astăzi politic, aceasta nu mai este o emigrare din motive politice. Deși și înainte era și emigrare din motive predominant economice. Mai trist este că nimic nu să-ă întorsă înapoi.

Au plecat vreodată astăzi de mulți închis să fie vreă problemă ce la noi? Sute de milii?

A fost așa ceva la începutul anilor '80. Acum nu mai este așa. Oricum au plecat cam între sase sute de mii și un milion. Iar acum, cind s-a permis accesul în cîteva tări occidentale fără vize – cum se permite de la Ceho-Slovacia și Ungariei – în ciuda faptului că unii se astupătă la o adevarată invazie, la o devastare a magazinelor, totuși s-a petrecut foarte civilizat.

Europa de Est nu este un bloc

Întreprinde ceva Polonia în sprijinul Ucrainei? De ce crede istoria celor două jări este astăzi de legătură...

Da, nu stămu cu mîinile în spate. De fiecare dată cind a fost un moment de criză, personalități politice importante de la noi s-au dus acolo – Adam Michnik, printre alii, a fost de chevă oră, ba chiar era în clădirea Parlamentului cind Armata Roșie l-a înconjurat. S-au trimis ajutorare, deoarece suportul popular a fost puternic. Guvernul însă, deși astfel un guvern bun, are o poziție conservatoare față de Uniunea Sovietică, o poziție asemănătoare celei occidentale. Ziarul nostru a făcut presiuni ca să se pășească mai aproape de reunirea Ucrainei. Regret că a fost guvernul suzed, și nu cel polonez, cel care a sprijinit mai puternic Conferința Baltică din anul precedent.

Care este orientarea politică a Poloniei în ce privește restul Europei Centrale și de Est?

Prima noastră idee a fost să ne alăturăm la NATO. S-a propus totodată să ne alăturăm Tărilor Baltice și Scandinave. Dar ultima idee, cea mai viabilă probabil, este constituirea unui triumvirat împreună cu Ungaria și cu Ceho-Slovacia.

Aici, în S.U.A., se spune „Europe Centrală și de Est”, privind regiunea ca pe un bloc. Credeți că regiunea va urma un drum comun, va avea o societate comună?

Nu. Crede că fiecare va merge în direcția care-l caracterizează.

Interviu realizat de
ALINA MUNGIU

SIMȚĂMÎNTUL DE VINOVĂȚIE

Istoria poate merge mai repede decit ne-am așteptă noi

•• V-am auzit spunind, domnule Vianu, la masa rotundă de la G.D.S., că evenimentele din U.R.S.S. nu reprezintă un acid atât de tare în care comunismul să se dizolve. Dar astăzi, la „V”, am văzut un șir de Lenini prăbușindu-se de pe socin, drapele din care a fost simbolul seceră și cocașul, sediul comuniste și-a lăsat, iar mine, 27 august, Basarabia își va proclama independența.

• Sigur că istoria se ambalează, ea merge deseori mult mai repede decit așteptăm noi, după cum, din cind în cind, ea își închide cursul, dindu-ne impresia că trăim într-un fel de nesfârșire a răului. Într-adevăr, lucrurile merg atât de repede, încât ceea ce pot apune azi, luni, nu puteam spune vinerea trecută — comunismul să apropie de sfîrșit. Totuși, aş vrea să fac o distincție necesară: astăzi cu adevărat la prăbușirea instituției monstruoase, a acestei organizații criminale și de o amplioare nemaiîntîlnită în istorie care este P.C.U.S. Dar eu nu cred că putem vorbi încă de sfîrșitul comunismului. Sfîrșitul comunismului nu înseamnă doar sfîrșitul partidului comunist, ci și dispariția unei anumite mentalități izvorite din nivelarea și din teroare și care, fără îndoială, se va menține și după aceste extraordinaire și exalte schimbări care au loc în U.R.S.S.

•• În mai multe republici din U.R.S.S., partidul comunist a fost interzis. Dacă vă amintiți, anul trecut, în Ianuarie, și la noi a existat o astfel de tentativă. Cum comentati interzicerea prin lege a partidului comunist?

• Cind s-a propus de către Dumitru Mazilu, în Ianuarie '90, interzicerea partidului comunist eu și fi fost pentru interzicere. Dar, între timp, lucrurile au luat o turără extrem de confuză și, actualmente, cred mai degrabă într-o democrație de tip american, în care nimic nu trebuie interzis. Astăzi nu înseamnă însă că trebuie să manifestăm nici cea mai mică slabiciune față de cel care au făcut crime. Or, la noi ce se întâmplă? S-a montat o campanie împotriva celor ce au acționat în decembrie '89, trecindu-se peste crimi împrescriptibile, crimi împotriva umanității care au fost comise de mai bine de 40 de ani încoace. Eu nu sunt pentru interzicerea P.C.R. sau a P.S.M., dar cred că cei care sunt responsabili de dezastru economic al țării, de moartea a sute de milioane de oameni trebuie judecați. Dar să revenim la interdicții. Cred că pentru sănătatea spectrului politic românesc ar fi bine să existe și o stîngă democratică, o stîngă care să se demarheze categoric de comuniști, în spiritul unei social-democrații luminate. Însă eu constat că, acum, în România, nu există decit forma bastardă și monstruoasă a tendințelor comuniste sub forma unui extremism care se situează nu pe o axă, ci pe linia unui cerc care face ca extrema stîngă să atingă extrema dreaptă. Eu sper că, în anii următori, după ce ne vom dezintoxica de otrava comunistă, să poată să apară și o stîngă onestă care să echilibreze spectrul politic românesc.

Tăcere și exil

•• Socotili necesar procesul comunismului?

• N-ar trebui să fac procesul comunismului. Ar trebui să fac procesul unor dosare precise: dosarul colectivizării, dosarul Canalului, dosarul închisorilor etc.

•• Ar fi niște procese care ar scoate la iveală mari vinovați, demonizando totodată structurile, instituții care le-au permis să fie vinovați. Dar la nivelul individului?

• Circula în medile românești, în medile intelectuale, dar și printre oamenii care sunt mai puțin deprimăți cu o reflexiune teoretică, ideea că românii, ca și toți cei care au trăit altă zecă de ani sub totalitarism, nu ar fi vinovați cu nimic pentru ceea ce s-a petrecut. Toate aceste popoare, români, unguri, cehi etc. consideră că ideologia care i-a asuprit a fost importantă din afară, că ei au trebuit să suporțe și, prin urmare, ei nu sunt cu nimic vinovați. Vreau să spun că, pentru mine, culpabilitatea este un sentiment funcțional. Sigur că dacă este să explicăm totul, trebuie să și lătam totul și, prin urmare, nu suntem cu nimic vinovați. Dar noi trebuie să ne simțim vinovați, pentru că numai în felul acesta vom putea ieși din încreșția care a fost a noastră timp de zeci de ani. Trebuie să ne simțim vinovați pentru că am acceptat apărarea și nu ne-am revoltat. Noi nu putem uita că cei care s-au revoltat în anii '50, '60 au fost anhilăți. De ce nu ne-am revoltat cu toții atunci? De ce unii dintre noi au ales tăcere? De ce unii dintre noi au ales exilul? Există între exil și tăcere o secretă înrudire pe care trebuie să o deconspirăm.

Hotărirea de a suferi îi aparține fiecărui

•• Ierăți-mă, domnule Vianu, trăiți sentimentul de culpabilitate?

Dialog cu Dr. ION VIANU

• Da. Foarte acut. Îmi dau seama că, plecând de aci, desigur am încercat să mențin legătura cu țara și am încercat să vorbesc în numele țării, atunci cind cel de-alăii nu puteau să vorbească, aş fi putut face unele lucruri folositoare. Înch și mi folositoare țării, fiind prezent acasă. Dar, firește, nimeni nu poate prelunge nimeni să suferă. Hotărirea de a suferi îi aparține și numai pe.

Se neagă colaborarea psihiatrelui cu Puterea

•• Aș vrea să vorbim și despre psihiatrie. Despre refuzul constant al unor medici de a accepta că psihiatria a colaborat cu Puterea.

• În repetate rânduri am spus că există un fel de relație organică între psihiatrie și Putere, acest lucru fiind valabil în toată lumea, nu doar la noi. Pentru că, de cind s-a născut ea, psihiatria a fost, în mod normal, apărătoarea ordinii sociale, apărătoarea vieții individului, chiar atunci cind individul doresc să se suprime. De aceea psihiatria este conectată prin mijloacele de ire cu Puterea. Cind Puterea este tolerabilă, atunci și colaborarea psihiatrelor cu ea este tolerabilă. Dar ce se întâmplă cind puterea este odioasă? Atunci și colaborarea cu Puterea devine odioasă și acest lucru să se întâmple la noi în anii comunismului. Vreau să precizez însă că marca majoritate a psihiatrilor a găsit un modus vivendi prin care această colaborare a fost cît de cit accesibilă, însă nu fost și psihiatri care au colaborat în mod inacceptabil, și mă gindesc în special la cei care au aplicat psihiatria în scopuri politice. Este destul de mare arhiva abuzurilor politice în psihiatrie și sunt, n-aș putea spune surprinsă, dar în orice caz îndurerat, de faptul că există astăzi un fel de negativism privitor la colaborarea psihiatrelor cu Puterea.

•• Puteti explica mai exact ce înseamnă acest negativism în psihiatrie?

• Pentru cazul ororilor petrecute în Germania, s-a elaborat doctrina care neagă existența lagărelor de concentrare și a exterminării evreilor în camerele de gazare. În România există un anumit negativism al anumitor psihiatri, cu privire la abuzurile politice ale psihiatrelor. Acest lucru este inacceptabil, pentru că el tinde să spună că răul nu a existat și, deci, nu trebuie să ne schimbăm. Este nu numai o chestiune de justă reparare care trebuie să fie acordată victimelor, dar este și o impossibilitate de a ieși din blocajul mental în care am intrat. Totuși, trebuie să spun că, după un an și jumătate de la prima mea vizită în România, acceptarea abuzurilor a făcut mai mari progrese, dar nu progrese suficiente.

Spitalul—inchisoare

•• Dar în alte zone a făcut psihiatria progrese?

• Nu. În spitalele de psihiatrie este o foarte mare

săracie. Am văzut, cu cîteva zile în urmă, două spitale de psihiatrie din județul Teleorman, Poroschia și Cervenă. Săracia acestor spitale nu numai că provoacă suferințe suplimentare bolnavilor, dar creează un sistem de organizare prin care mijloacele de repreșință și de contenție ale celor bolnavi cresc. Cind e mizerie în spital, bolnavii vor să părăsească acel spital, să fugă. Cind ei vor să fugă, se mărește numărul gratiilor de la ferestre, usile au mai multe lacăci și spitalul ajunge să semene din ce în ce mai mult cu o închisoare. Nu mai putem accepta ca spitalul să fie astăzi o închisoare.

•• Cum apreciați activitatea Asociației Psihiatrilor Liberi din România, al cărui membru fondator sunteți?

• Asociația Psihiatrilor Liberi din România a contribuit în mare măsură la sensibilizarea lumii medicale și a opiniei publice față de existența abuzurilor în psihiatrie. Ea însă nu beneficiază încă de o asistență deosebită și binevoitoare din partea autorităților, nu este consultată de autorități într-o măsură suficientă în privința ameliorării care trebuie să se producă în domeniul asistenței psihiatrici, în special în domeniul atât de sensibil al libertății bolnavului mental. În plus este ceva: psihiatria astăzi nu trebuie să privească atent doar spre trecut, dar și spre viitor. Am să vă spun un lucru pe care l-am repetat de mai multe ori: este vorba de problema celor 160.000 de orfani și copii abandonati care constituie un potențial enorm de victime. Pe lângă el trebuie creată o Fundație națională pentru ajutorarea copiilor, victime ale dictaturii care să fie finanțată din fondurile fostului partid comunist.

LADO la Paris și la București

•• Sunteți membru al Ligii pentru apărarea drepturilor omului în România de la Paris. Cum funcționează această Ligă acum, după schimbările produse în România?

• La Paris, începând cu 1980, a fost reactivată Liga pentru drepturile omului în România, care are o veche tradiție, de prin anii 1920. În această Ligă a intrat un număr de români, activi în drepturile omului, dar și o serie de francezi, prieteni ai românilor care ne-au fost de un mare ajutor. Eu am făcut parte din Ligă încă de la reînființarea ei, în 1980 și am fost alături de o serie de militanți. Într-aceea și Mihnea Bejinari. Am ceea ce mai stămă pentru acțiunile întreprinse de ei și înainte și după revoluție. Între noi doi nu există nici un fel de diferență. În aprecierea drepturilor omului. Cu toate acestea, trebuie să spun că ei a declarat de mai multe ori, după evenimentele din decembrie, că nu mai este interesat în activitatea ligii, că vrea să se consacre în special unei activități politice, manifestând o prea mare independență. În raport cu ceilalți membri ai ligii.

•• Liga de la Paris nu ar funcționa mai bine aici, la București?

• În momentul în care s-a pus această problemă, adunarea generală a Ligii, constituită în mod absolut statutar, a considerat că Liga trebuie să rămână cu sediul central la Paris, în așteptarea momentului în care, în țară, va exista posibilitatea unor forțe destul de organizate și destul de profesionalizate care să se ocupe de drepturile omului în România. Vreau să spun că, după părerea mea, un astfel de organism, care va funcționa la București, va trebui să fie extrem de profesional și, într-un fel, apolitic. Nu este bine ca militanții Ligii să fie implicați în politică, chiar dacă această activitate politică este fundamentată pe drepturile omului. Mie mi se pare, și aceasta este și părerea marii majorități a membrilor de la Paris, că nu sunt încă reunite condițiile, nu există încă un efectiv de oameni suficienți de mare care să asigure o astfel de funcționare profesională și tehnică a Ligii, aici la București. Dar, nu începe nici o îndoială că aceste forțe se vor reuni în scurt timp și cred și eu că în acel moment Liga va trebui să-și aibă sediul la București.

•• Sunteți membru al Alianței Civice încă din toamna și...

• Am aderat la Alianța Civică prin telegramă. În chiar ziua în care a apărut manifestul. Sunt reprezentantul Mișcării Alianței Civice în Elveția. Vreau să ne angajăm într-o serie de acțiuni concrete în domeniul medical, al agriculturii, al reformelor legislației. Programul adoptat ieri de Partidul Alianței Civice mi se pare documentul cel mai curajos și cel mai clar apărut la noi după 22 decembrie '89. Am fărmă convinsă că el va influența în mod determinant viața noastră socială.

•• Când veți reveni în România, domnule Vianu?

• De Crăciun.

26 august 1991, București

Interviu realizat de RODICA PALADE

Chișinău - 27 august 1991

UN MOD DE A FI FRANCEZ LA BUCUREȘTI

Con vorbire cu doamna CHANTAL COLLEU-DUMOND, consilierul cultural și științific al ambasadei Franței, cu ocazia încheierii misiunii sale în România

• Grație în mare parte dumneavoastră și echipei foarte tineri și mobile pe care ați condus-o, Franța și spiritul său au fost prezente în România într-un mod deosebit de activ și eficient. Ce anume ați propus și ce anume ați realizat efectiv în cîlitate de consilier cultural și științific al ambasadei Franței la București?

• Vreți să vorbim despre ambele perioade?

• Da, cred că ar fi interesant și instructiv, mai ales din cauza contrastului...

• Am avut șansa de a mă afla în România într-o perioadă de cotitură, pentru că am cunoscut România înainte de evenimentele din decembrie '89 și după revoluție, iar ceea ce se putea face înainte și ceea ce se poate face după, sănătățile sunt complet diferite.

Ceea ce am încercat să fac înainte, în condiții extrem de dificile, sub apăsarea interdicției de a frecventa cetățeni străini, în prezența poliției politice secrete și a obstacolelor de tot felul din partea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a fost să încercăm să menținem contactul cu oamenii, cu intelectualii, cum puteam, pe la vernisajele și alte întîlniri publice, cîte existau. Pe lîngă contactul personal, o altă posibilitate de acțiune a constățuit-o donarea de cărți la universități, diverse instituții, direct oamenilor. Cred că a fost ceva folosit. Altceva nu se poate face. Era greu să faci teatrul, muzică, expoziții, toate acestea erau interzise, era aproape imposibilă o cooperare științifică și tehnică în condițiile în care oamenii nu aveau voie să iasă din țară și totul era strict supravegheat. Acestea au fost caracteristicile primei perioade a activității mele în România, interesantă pentru mine pentru că am descoperit ce este un regim totalitar, lucru deosebit de instructiv pentru oamenii ce provin din țările libere.

A doua perioadă a fost o explozie. Mi se părea că s-au ridicat niște stăvile, iar suvolul a durat luni și luni de zile. Toată lumea venea aici ca să ceară burse, stagii, să propună proiecte de cooperare. A fost o perioadă absolut extraordinară, am încercat să punem puțină ordine în aceste proiecte și, mal

ales, să răspundem tuturor cererilor. Cred că ceea ce a constituit principiul politicil noastre a fost examinarea cererilor fără a impune nimic din afară. Principalele noastre obiective au fost să ajutăm România să devină un stat de drept și să treacă spre o economie de piață. Un alt treilea obiectiv principal a fost să dăm o mină de ajutor în evoluția mentalităților. Îar un alt patrulea, întărirea prezenței noastre culturale și lingvistice, care pur și simplu corespunde unei cereri masive, presante. Acestea au fost principalele obiective ale acțiunilor noastre.

Am lucrat în toate sectoarele. Voi încerca să enumăr câteva exemple.

Să încep cu sectoarele propriu-zise culturale. Voi aminti schimburile artistice. Operația Primăvara Libertății, în cadrul căreia mari oameni de teatru francezi au venit în România, în pregătirea teatrului franco-român a cărui idee a avut-o Ion Caramitru, operație aflată în curs, mai ales după triumful parizian al Trilogiei antice a lui Andrei Șerban. În ceea ce privește muzica, am susținut festivalul de muzică contemporană și am participat la festivalul de jazz de la Sibiu. Acum suntem implicați în relansarea tradiționalului festival George Enescu. În domeniul baletului, va exista o foarte importantă operație, intitulată Strâlucirea dansului, care va debuta toamna aceasta și va ține pînă toamna viitoare, răstimp în care vor veni în România opt companii de balet francez contemporan, cu spectacole și ateliere deschise. În domeniul artelor plastice, voi aminti numai expoziția impresionistilor români organizată la Paris.

În ceea ce privește cartea, este vorba de un sector ce îmi e foarte apropiat. Am beneficiat în acest domeniu de credite importante. Am continuat să donăm cărți la universități, biblioteci, dar în mod special ziarelor, revistelor, editurilor. Am încercat să invităm că mai mulți intelectuali francezi, pentru că volam să recristigăm timpul pierdut, toti acești ani în care intelectualii francezi nu puteau călători în România. Suntem unii care au venit în mod spontan, alții care au răspuns propunerilor noastre.

Există schimburi de profesori, stagii de formare a profesorilor de franceză. Astfel, în vara aceasta s-a reinștaurat tradiția cursurilor de vară din România, mulți profesori de franceză beneficind și de participarea la cursuri de vară în Franță.

Cooperarea universitară s-a caracterizat, la început, prin venirea simbolică, în februarie '90, a unor universitari eminenți, precum Maurice Duverger, Marc Auger etc. – a venit și Michel Serres –. În fine, a fost vorba de 35 de universitari francezi de primă mărime care au petrecut o zi la București. Operațiunea Sorbona la București a fost un eveniment simbolizând dorința noastră de a stabili legături între universități. De asemenea, am amintit cele 250 de burse pentru studenți din toate domeniile, însumind 15 milioane de franci.

Cit privește cooperarea științifică și tehnică, mă refer la domeniul medical (cu acțiuni de formare de specialiști la toate nivelurile), la domeniul mediului înconjurător, la domeniul industrial (cu multe stagii de formare pentru ingineri). Foarte importantă mi se pare cooperarea juridică. E vorba de stagii la Școala Națională de Magistratură de la Paris și de pregătire a funcționarilor publici în cadrul Școlii Naționale de Administrație (celebra ENA). Toate acestea subsumate obiectivului privitor la edificarea statului de drept în România.

În ceea ce privește obiectivul accelerării trecerii României spre o economie de piață – care constituie o prioritate –, pot spune că toamna aceasta se va deschide la București un institut franco-român de management.

Înță, în mare, principalele linii ale acțiunilor noastre în România, având ca obiectiv central accelerarea proceselor de democratizare a societății și de pătrundere a României într-o Europă în primul rînd economică și culturală.

• Care ar fi mesajul pe care î-l transmite succesorul dumneavoastră? Ce anume trebuie continuat și ce anume mai rămîne de făcut?

• Succesorul meu meu î-a spus în primul rînd că are o mare sănătate venind într-o țară extraordinară de francofilie și de francofonă, în care oamenii sunt deosebit de atașanți, în care există o elită intelectuală și artistică remarcabilă. Suntem convins că va fi incintat să lucreze cu astfel de parteneri. Cred că dispozitivul a fost deja instalat, avem un buget ce a crescut de

la 5 milioane la 70 de milioane de franci. Cred că după toată această perioadă de nebunie și de euforie postrevoluționară există tot ce e necesar să se dezvolte o cooperare culturală, științifică și tehnică normală, ca să se instaureze o continuitate altă vreme întreruptă. Există o mare dorință a Franței de a se implica în această cooperare. Acum, totul va putea decurge în condiții mult mai ușoare.

• După ce ați mediat prezența Franței în România, veți duce cu dumneavoastră în Franța Imagines tărî mele. Care este amintirea pe care România a reușit să v-o lasă? Ce loc ocupă România în biografie dumneavoastră interioară, în activitatea dvs.?

• Există o frază a lui Hugo von Hoffmannstahl pe care o citez adesea: „Fiecare întîlnire ne distlocă și ne recomponă”. Întîlnirea mea cu România a avut toate motivele să reușească să mă distlocă înțără, căci aici mi-a fost dat să cunosc atât totalitarismul, că și revoluția și unele evenimente postrevoluționare adesea greu de imaginat. A fost, pe scurt, un adevărat soc. În același timp, România este o țară care m-a recompus, în sensul că dificultățile pe care le-am întîlnit m-au maturizat. A fost o experiență deosebit de puternică. Consider un privilegiu faptul de a mă fi aflat aici în aceste momente hotărîtoare pentru istoria României și a Europei, momente ale trecerii spre postcomunism. Am fost martora unei accelerări teribile a istoriei și m-am aflat în inima evenimentelor. Voi păstra o amintire foarte puternică despre România. E o țară care mi-a marcat profund biografia, care m-a schimbat și m-a învățat să-mi privesc propria mea țară din alt punct de vedere, în alt mod. Voi păstra o amintire călduroasă prietenilor noștri români. Plec cu o oarecare tristețe și nostalgia, dar și cu perspectiva de a continua la Paris ceea ce am început aici. Această țară altă de variată, cu o viață bunurățeană și trăsătură și cultură și cu peisaje fascinante, este cu neputință de uitat.

BORIS ELȚIN

PÎNĂ LA CAPĂT (SPOVEDANIE PE TEMĂ DATĂ)

Confesiunile „lichidatoristului” comunismului sovietic, premergătoare, la data redactării lor, seismului românesc din decembrie '89, au fost publicate în Franța, în ianuarie '90, la prestigioasa editură Calmann-Lévy.

Dincolo de discursul, cu usurință calificat drept „populist”, marcat de tentativa, în fond

legitimă, de a-si exporta în West charisma de lizier al opoziției democratice, Boris Elțin reușește — cu o credibilitate pe care i-o probează recentele evenimente — să-și articuleze cu fermitate atașamentul față de valorile fundamentale ale unei lumi pe care ne-am obișnuit și vrem să o numim în continuare „liberă”.

Nu vreau căciu de puțin să teorețez în această carte. Dar poate că a venit vremea să fac cunoștință în cîteva cîruri pentru care mă jupălături de un mare număr de deputați, membri ai grupului parlamentar pe care l-am fondat.

Dreapta și stînga, sau ceea ce este numit astăzi, se diferențiază în puține puncte esențiale. Cel mai important lucru este dezvoltarea problemelor proprietății. Trebuie avută în vedere eliminarea oricărora sorelliști în calea independenței economice, financiare, administrative și întreprinderilor și a colectivelor de munca. Dar, a admite existența proprietății private înseamnă prăbușirea marelui bastion pe care se sprijină monotonul de stat, cu tot ce este legal de acesta: putere, alienarea omului și a muncii sale etc. Cea de-a doua problemă, cea a rămăntului, nu este mai puțină importantă. Lozinca „Pămînt tărânilor” este azi mai actuală ca acum sute de ani. Tara acrasta nu va putea fi hrănita decât atunci cînd pămîntul va atrăgători proprietăților săi de drept. Urmărează anul descentralizării puterii, autonomia financiară a republielor, reala lor suveranitate... Ceea ce ar permite reglementarea unor aspecte ale problemei naționale.

S-ar putea sănu întrebarea de ce nu lău atitudine fermă în problema pluralismului. Pur și simplu pentru că existența mai multor parti și nu ar rezolva nimic. Așa ceea ceva există în Cecoslovacia, în Germania de Est, ceea ce nu a împiedicat socialismul sănătos de curind, să fie un socialist exsan, stalinist-breznevist. Si în Coreea de Nord există mai multe parti...

Aș mai suna că sistemul partidului unic aparține fizionomiei. Nu avem un partid unit și de neînvinzibil. Dacă individii aiții de diferiți ca Iuri Afanasev și Victor Afanasev, Elțin și Ligaziov, deputații Samsonov și deputatul Vlasov nu sunt membri ai PCUS, desigur și actualnele lor sunt la antipozit astăzi nu învecină altceva decât că nu mai avem nici un fel de noțiune despre nimic și că am uitat ce este Partidul. L...

Relațile cu Biserica constituie un alt aspect important. Pentru mine, Stalin este creatorul singurului stat din lume care a reușit să învecinăze nimă și Biserica. Aceasta își revine acum, înțeles în inceput, cu mari greutăți, doar zeci de ani de lovituri crîncene. Va veni, sănătos, vîrsta cînd Biserica va aduce vorbilui sănătosătății, prin vorberile sale nerene, care sunt ale întregii umanități. Căci vorberile „Să nu ucidă” sau „Să iubesc pe aproapele lău ca ne tine însuți” — sănătosătăție principiul moral care ne vor ajuta să devădăm momentele critice. Adevarat, libertatea constituie figurăză în Constituția noastră. Stim însă ce însemnată aceasta în practică.

In ceea ce se referă KGB-ului, armata și Ministerul de Interne, biserile sunt oarecum lămurite. Aceste instituții nu constituie întărirea zidării de apărare al statului. Cu atât mai mult întronul sistem totalitar. Nici una din aceste instituții nu a fost atinsă de anul schimbărilor. Ba mai mult, în cînd KGB-ul și-a părăsit în Biroul Politic să fi fost membru suotecan. În momentul perestroikă și în statul sănătos, Gorbačiov ar fi trebuit să-și ia locul sănătos, acordarea unui loc central acestui organism. Dar seara de ouăre și snaima de a pleca sănătosătăție de către război și logica. KGB-ul trebuie să fie prezent pentru a verdea în interesele partidului.

În cînd se înținde de orice în evoluția societății. Se ridică astăzi o nouă generație de militari, care nu mai așteaptă său de pînă acum, supunere preotescă, lînsă de profesionalism. E clar că nu vor mai închihi astăzi ceea. Dar D.I. Iasov este ministru Apărării. Este un adevarat ostaș. Ar fi înfruntat la locul lui la conducerea unei zone militare sau a unui stat major. Dar nu are nimic dintr-un minister. Nu văd, cum să-ți potuza astăzi cineva ca acest nudus al vechiilor masini militare să săbă în vedere schimbările în sînii armatei, să dovedească suportul în problemele privind potentialul defensiv al țării. Este un general din acela cum numai noi avem, care se sătăcă săi la elevi și nu vîzărează decât să-i vadă ofițeri în toti încorporați și să înceană invadarea la nevoie. Caracterizările, desigur. Dar mărturisesc că găsesc similitudini americanilor de a numi un civil în fruntea Ministerului Apărării. Căci militarii sunt inițial deveniți atât deformati de moșteria lor, vîd numai aucesinări, și în secret duc dorul împreună. L...

„...de ani de Revoluție este dură. Am cunoșcut și victoriile, dar constatăm, astăzi, și infrângări dureeroase. Le-am deservit înțeputul în inceput. Ele se exprimă într-o colaborare între frații, concentrată pe interese în milioane unei singur om, mai presus de orice critică.

Mă înțelegăză în ultimul timp, înțîntă evidentă a unor omomai și Biroul Politic de a-l face pe secretarul general. L... Dar de ce să mă mir? Cine este în Biroul Politic? Ele nu pot să se ridice într-o lămurire în Comitetul Central, activiștii nimă în măduva noastră, ca Lukianov, Medvedev, Razumovski, și foști secerari ai comunității noastre, ca Gorbačiov, Ligaziov... Elțin, de care nu vă vîd să nu poartă astăzi cînd înțelegăză cariera și cînd înțelegăză în ceea ceva slăinări brezneviste.

O cîrere în partid înțîntă — conform unui adreșă răsunătoare în cîrere — să îl vîdean să nu își nazără și doară doară, să facă un bucur și să creștă astăzi. Ar fi absurd că înțelegăză să nu înțeleagă. Înțelegăză că a mea numai fascină și principalele mete îmi vor îngădui să cîştig încrederea oamenilor.

Uneori mă întreb eu înținut cum am ajuns aici. Cum

N. B. Într-o recentă intervenție publicată în „L'Humanité”, prin vocea sa cea mai autorizată, Partidul Comunist Francez îl denunță pe Elțin ca exponent al dreptei și ... „agent al americanilor”. Faites vos jeux, camarades!

(H. P.)

de să făcă o fisură în sistemul de selecție, perfect rodă de-a lungul anilor, perfect programat pentru a-i promova doar cei „ai lor” și pe cei „asemenea lor”? Căci eu nu am „funcțional” și nu m-am „lăsat”, ceea ce nu să-mă înțeleagă.

Adevărat este că e nevoie de mulți ani pentru a strătura judecățile.

Suporterul, servilismul sunt răspăliile cu spălate speciale, cu case de odihnă rezervate; deschid drumul spre excelență cantină în Comitetul Central, spre Biroul de Comenzii, de asemenea remarcabil, spre clinica Kremlinului, spre masinile de serviciu. Cu cîte și alii mai sus în hierarhie, cu atât ai mai multe avantajele, pe care n-ai vrea să le pierzi. Atunci te supui tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el sau pentru instructorul lui. Un sef de secție adjuncț beneficiază de la Volga, superiorul său hierarhic are și el una, dar mai grozavă, cu telefon, fară să fie ajuns în virtut piramidei, și înțelegăză în cînd se supune tot mai mult și nu tot mai mult zel în îndemnările ordinelor. Un responsabil de secție nu are dreptul permanent la masină, dar poate comanda ocazional una, pentru el